

Univerza v Ljubljani

Filozofska fakulteta

Oddelek za slovenistiko

Oddelek za slavistiko

Diplomsko delo

Stereotipsko določanje spola avtorja/avtorice besedil v slovenščini in češčini

Meta Perme

Mentorica: red. prof. dr. Simona Kranjc

Mentorica: doc. dr. Petra Stankovska

Ljubljana, junij 2013

Univerza v Ljubljani

Filozofska fakulteta

Oddelek za slovenistiko

Oddelek za slavistiko

Diplomsko delo

Stereotipsko določanje spola avtorja/avtorice besedil v slovenščini in češčini

Meta Perme

Mentorica: red. prof. dr. Simona Kranjc

Mentorica: doc. dr. Petra Stankovska

Ljubljana, junij 2013

Povzetek

V svojem diplomskem delu sem ugotavljala, ali lahko govorci slovenskega in češkega jezika razberejo spol avtorja v publicističnih besedilih glede na temo, izbiro besed ter slog pisanja. Pri tem sem povezala stereotipno razmišljanje v jeziku, identifikacijo spola in besedila. Preverila sem, kako bralci dojemajo članke, in želela odgovoriti na vprašanje, kaj bralcu pomaga sklepati iz besedila, ali je avtor ženskega ali moškega spola. Zanimalo me je, ali študij jezika konkretno ozavešča o stereotipih pri dojetanju besedil in ali vpliva na stereotipsko določanje spola avtorja besedila. Rezultate vprašalnikov sem obravnavala s stališča razlik v dojetanju avtorstva besedil med dijaki, študenti jezikoslovja in slovenskimi študenti logopedije ter skušala s pragmatičnega stališča pokazati, da se spola sporočevalca iz besedila ne da razbrati.

Ključne besede: besedilo, diskurz, pragmatika, spol, slovenski jezik, češki jezik

Anotace

Ve své diplomové práci jsem se snažila zjistit, zda jsou mluvčí slovinského a českého jazyka schopni poznat pohlaví autora publicistických textů podle tématu, výběru slov a samotného stylu psaní. Přitom jsem kombinovala stereotypní myšlení o jazyce, identifikaci pohlaví a texty. Zjišťovala jsem, jak čtenáři rozumí článkům, a chtěla najít odpověď na otázku, co čtenáři při čtení textu pomáhá určit, zda jde o autora ženského nebo mužského pohlaví. Zajímalo mě, zda má studium jazyka vliv na vnímání textu a na míru stereotypnosti při určování pohlaví autora textu. Výsledky dotazníků jsem vyhodnotila z hlediska srovnání rozdílů ve vnímání autorství textu u studentů středních škol, studentů filologie a slovinských studentů logopedie. Zároveň jsem se pokusila z pragmatického hlediska ukázat, že na základě textu samotného nelze určit pohlaví mluvčího.

Klíčová slova: text, diskurz, pragmatika, gender, slovinský jazyk, český jazyk

Kazalo vsebine

1 UVOD	5
2 TEORETIČNI DEL.....	6
2.1 Sporazumevanje in diskurz.....	6
2.2 Raziskovanje diskurza v jezikoslovju.....	8
2.2.1 Sociolingvistični pristop.....	8
2.2.2 Psiholingvistični pristop.....	9
2.2.3 Pragmatični pristop	9
2.3 Češka stilistika in okoliščine sporočanja.....	11
2.4 Spolna identiteta	12
2.5 Stereotipi	13
3 EMPIRIČNI DEL.....	16
3.1 Opredelitev področja in raziskovalnega problema	16
3.2 Nameni in cilji	16
3.3 Raziskovalni vprašanji.....	17
3.4 Hipoteze	17
3.5 Metodologija	18
3.6 Opis vzorca	18
3.7 Zbiranje gradiva.....	19
3.8 Metoda obdelave podatkov	20
3.9 Rezultati slovenskega dela raziskave.....	21
3.9.1 Rezultati določanja spola avtorja besedila	22
3.9.2 Rezultati posameznih člankov glede na utemeljevanje izbire spola avtorja.....	25
3.10 Rezultati češkega dela raziskave	36
3.10.1 Rezultati določanja spola avtorja besedila	37
3.10.2 Rezultati posameznih člankov glede na utemeljevanje izbire spola avtorja.....	41

4 INTERPRETACIJA REZULTATOV	49
4.1 Prva hipoteza	49
4.2 Druga hipoteza	50
4.3 Tretja hipoteza	51
4.4 Četrta hipoteza.....	55
4.5 Peta hipoteza.....	58
4.6 Šesta hipoteza	59
4.7 Sedma hipoteza.....	61
4.8 Osma hipoteza	62
4.9 Deveta hipoteza	64
5 ZAKLJUČEK	68
6 VIRI IN LITERATURA	70
7 PRILOGE	73
7.1 Slovenski vprašalnik.....	73
7.2 Češki vprašalnik	76

1 UVOD

Vsi se danes srečujemo z različnimi vrstami besedil, ob branju katerih nas včasih prešine misel, da je to zagotovo napisala ženska ali pa moški. Vsakodnevno se srečujemo s spolnimi stereotipi in ne moremo se jim izogniti. V svojem diplomskem delu bom ugotavljala, ali govorci slovenskega in češkega jezika menijo, da se lahko odločajo glede verjetnosti spola avtorja pri branju publicističnih besedil in kaj jim pomaga pri tej odločitvi. Za spol avtorja besedila se lahko odločimo glede na temo besedila, izbiro besed ter slog pisanja. Predvidevam, da se bodo pri utemeljevanju pojavile razlike, ki so povezane s stereotipnim razmišljanjem v jeziku. Preverila bom, ali študij jezika ozavešča o stereotipih pri dojetanju besedil in ali vpliva na stereotipsko določanje spola avtorja besedil, ter poskusila odgovoriti na vprašanje, na podlagi česa se bralci odločijo, ali je avtor ženskega ali moškega spola. Zanimalo me bo, ali študij slovenistike, pedagogike, logopedije in bohemistike vpliva na stereotipsko določanje spola avtorja besedila. Ali nam študij jezikoslovja pomaga, da se distanciramo od stereotipnega mišljenja in branja? V raziskavo bom vključila tudi češki vzorec, rezultate primerjala med seboj in jih analizirala s pragmatičnega vidika.

V teoretičnem delu bom raziskala različne pristope v jezikoslovju, ki obravnavajo diskurz, definirala, kaj diskurz je, in preverila, kaj je napisanega o stereotipih in identiteti spola v strokovno-znanstveni literaturi. Preverila bom tudi, kaj je o spolu avtorja v besedilu, pripisovanju avtorstva in stereotipih zapisanega v slovenski in češki strokovno-znanstveni jezikoslovni literaturi.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Sporazumevanje in diskurz

Sodobno jezikoslovje, ki se ukvarja z opisovanjem rabe jezika, se osredotoča na analize pojavov s področij semantike, pragmalingvistike in slovnice, kar so področja jezikoslovja, potrebna s stališča rabe, pa tudi s tvorjenjem in razumevanjem besedila (Gnamuš 1986, 10–11). Filozofi, ki se ukvarjajo z jezikom in psiholingvisti skušajo odgovoriti tudi na vprašanje, kakšen je odnos med jezikom in mišljenjem. Obstajata dve skrajnosti. Domneva enega pola je, da sta jezik in mišljenje popolnoma ločeni entiteti, pri čemer je ena odvisna od druge, druga domneva pa je popolnoma nasprotna in pravi, da sta jezik in mišljenje identična. Znotraj prvega pola sta se oblikovali dve možnosti, in sicer tradicionalna hipoteza o odvisnosti jezika od mišljenja, v tem primeru je jezik kot sredstvo mišljenja, ter druga možnost o odvisnosti mišljenja od jezika, torej način, kako ljudje uporabljajo jezik, narekuje način njihovega mišljenja. Tretja, danes najbolj razširjena možnost, zagovarja medsebojno odvisnost obeh, kar pomeni, da je jezik običajen del procesa mišljenja, da je treba za to, da bi razumeli jezik, misliti (Kranjc 2006, 9–10). Razčlemba površinske sestave ločenih stavkov na sestavine oz. stavčne člene ne zadošča za pomensko razlago stavka, njegovo umestitev v sobesedilo in razumevanje njegovega pragmatičnega sporočila (Gnamuš 1986, 10–11). Zato je, ko govorimo o obravnavanju jezika in njegove rabe, potrebno upoštevati tudi poglede nanj z različnih vidikov: jezik kot znak pripadnosti neki določeni skupini, sekti, razredu, jezik kot znak in simbol osebnosti, jezik in z njim povezana identiteta (Čmejková 1997, 146).

Po J. Verschuerenu (2000) so jezikovna sredstva sestavine jezika, jezik pa orodje, ki ga ljudje uporabljajo za izražanje in komuniciranje. Jezikovna raba izhaja iz nenehnega jezikovnega izbiranja, ki pa je lahko zavestno ali nezavedno. Izbire lahko najdemo na vseh ravneh jezikovne oblike, kar pomeni, da izbiranje poteka na vseh možnih ravneh jezikovne strukture; fonetični/fonološki, morfološki, sintaktični, leksikalni in semantični ravni. Izbiro jezikovnih sredstev sporočevalec in naslovnik opravi na podlagi ocene družbenih razmerij, ki obstajajo med njima. Sporočevalec tako oceni stopnjo domačnosti in intimnosti, naslovnikovo splošno in jezikovno znanje, njegov družbeni položaj, izobrazbo, vrednote in druge osebnostne poteze, npr. čustva, interes, misli, želje in drugo. Na izbiro jezikovnih sredstev poleg tega vplivajo

tudi vsebina sporazumevanja, prenosnik, sporočilni namen in druge časovno-prostorske okoliščine sporazumevanja (Mijatović 2006, 9–10).

Za mednarodne termine *discourse*, *conversation*, *talk* v angleščini, v nemščini pa *Diskurz*, *Konverzation* in *Gespräch*, v slovenščini uporabljamo termin diskurz (Krajnc Ivič 2009, 17). Termin diskurz se tudi v strokovno-znanstveni literaturi uporablja različno. Pogosto se nanaša na obliko jezikovne rabe, obliko javnega govora (javni diskurz, politični diskurz ...) in ne vključuje samo govora, ampak tudi pisna besedila (Verdonik 2006, 43).

Diskurz je definiran na različne načine:

- razširjena ali več enotna govorjena tvorba, ki je od okoliščin odvisen produkt udeležencev v vsakdanji konverzaciji (Schegloff, 2001, v: Krajnc Ivič 2009, 17),
- diskurz kot jezikovna raba, kot proces, dejavnost tvorjenja dvogovornega besedila in kot rezultat, dvogovorno besedilo (Kranjc, 1997, v: Krajnc Ivič 2009, 18),
- jezikovni prenos informacij med najmanj dvema udeležencema, na katerega lahko v precejšnji meri vplivajo parajezikovna in nejezikovna sredstva ter informacije, tako razume diskurz večina čeških avtorjev, v češčini poznan kot termin *mluvený text/projev* (Morávek, Müllerová, 1976, v: Krajnc Ivič 2009, 18).

Proučevanje diskurza je proučevanje katerega koli vidika jezikovne rabe. Zato ne more biti omejeno na opis jezikovnih oblik, neodvisno od namer in vlog, ki jih imajo te oblike. Močno stopi v ospredje tudi povezava jezika z družbo. Definicija diskurza kot jezikovne rabe se tako bolj kot na strogo slovnične značilnosti izreka kot stavka nanaša na način, kako so ti izreki umeščeni v okoliščine (Krajnc Ivič 2009, 21).

Pri raziskovanju diskurza raziskovalci posegajo po različnih pristopih, ki so se izoblikovali tako na področju jezikoslovja kot drugih ved, med drugim po Austinovi in Searlovi teoriji govornih dejanj, Griceovi jezikovni pragmatiki, prav tako tudi s področja antropologije, etnografije sporočanja, sociologije in antropologije, kar nam pokaže, da na raziskovanje diskurza vplivajo tudi ugotovitve in metode drugih disciplin (Krajnc Ivič 2009, 24).

Van Dijk (1997) poveže diskurz z govornim dogodkom. Po njegovem mnenju so meje diskurza povezane z mejami govornega dogodka, diskurz pa vključuje tri dimenzije govornega dogodka: jezikovno rabo, kognicijo in interakcijo v družbenih razmerjih (Verdonik 2006, 43).

Cameron (2004) ločuje pet pristopov k analizi diskurza, in sicer metodo etnografske analize, metodo kritične diskurzivne analize, metodo interakcijske sociolingvistične analize, metodo konvekcijske analize in pragmatiko (Cameron 2004, 47).

Pri ločevanju besedila in diskurza lahko besedilo definiramo kot govorjeno ali pisno obliko, v obliki poslušanja ali branja. Za pisno besedilo je bolj značilna spontanost, manj za govorjeno besedilo. Izraz besedilo (tekst) se ponavadi nanaša na produkt procesa diskurza (Kranjc 1996/97).

2.2 Raziskovanje diskurza v jezikoslovju

V tem poglavju bom bolj natančno pojasnila nekaj osnovnih pristopov k analizi diskurza.

2.2.1 Sociolingvistični pristop

Sociolingvistika je definirana kot raziskovanje jezika v njegovem socialnem kontekstu. To pomeni predvsem raziskovanje lingvističnih variant ali različic, ki se lahko imenujejo tudi stilistične. Sociolingvisti analizirajo jezik z namenom, da pokažejo, da se posamezne različice v jeziku ne pojavljajo naključno, ampak so strukturirane. Cilj sociolingvistike je izpostaviti red v heterogenosti običajne skupnosti govorcev. Po mnenju J. Coates (1992) pa se sociolingvisti v okviru študija jezika in spola bolj kot s samo teorijo ukvarjajo z govorcem, to je prejemnikom v neki jezikovni skupnosti. Ne samo, da se sociolingvisti ukvarjajo z vsemi različicami, predvsem se osredotočajo na tiste, ki niso standardne (Coates 1992, 4–5).

Jeniffer Coates (1992), avtorica knjige *Woman, man and language* se ukvarja s sociolingvističnim pristopom k moškemu in ženskemu diskurzu, kjer z različnih vidikov dokazuje, da moški in ženske govorijo različno, pri tem pa navaja različne študije relativno majhnega števila govorcev nekega mesta ali vasi. J. Coates navaja Robin Lacoff (1975), znano ameriško jezikoslovko, in izpostavi njeno trditev, da so angleške besede *charming* (očarljiv), *cute* (srčkan) itn. označene kot »ženski jezik«, prav tako pa naj bi bile ženske bolj pogoste uporabnice evfemizmov in »zaznamovanega jezika«. Moški in ženske naj bi pri pogovoru uporabljali različne teme glede na socialne vrednosti določene teme. Tako naj bi

bili po J. Coates (1992) avtomobili in šport »resna« tema, medtem ko so vzgoja otrok in odnosi med ljudmi bolj trivialne teme, kar naj bi pomenilo, da se moški pogovarjajo o pomembnejših temah. Navaja tudi rezultate svojih raziskav, ki prikazujejo, da ženske po navadi za temo pogovora prej izberejo ljudi in odnose med njimi kot stvari (Coates 1992, 119–138).

2.2.2 Psiholingvistični pristop

Sodobna psiholingvistika skuša razjasniti problematičen odnos med mišljenjem in jezikom (Purkat 2004, 23–24).

Psiholingvistiko poleg jezikovnih vprašanj zanima tudi organizacija živčnega sistema pri človeku, in sicer kateri splet živcev ustreza določeni ravni jezikovne dejavnosti, to zahteva še znanje fiziologije in nevrologije. Lingvist naj bi se torej ukvarjal z vsebino tistega, česar se je človek naučil. Psiholingvistika je veda, ki preučuje jezik in govor s psihološkega stališča, osredotoča pa se na odnos med jezikom in mišljenjem, izrazno in komunikacijsko vlogo jezika, ontogenetski razvoj jezika in psihosemantiko, pri čemer se navezuje tudi na druge znanstvene discipline.

2.2.3 Pragmatični pristop

Pragmatika je mlada jezikoslovna veda, ki se je uveljavila šele v 70. letih kot posebno področje jezikoslovne znanosti (Mijatović 2006, 17). »Če jemljemo pragmatiko glede na njeno klasično definicijo kot področje odnosa znaka do njegovih uporabnikov, je to zagotovo najbolj nujno ravno pri besedilu (Hoffmannová 1983, 10).«

J. Verschueren (2000) definira pragmatiko kot proučevanje jezikovne rabe ali, če se izrazimo nekoliko bolj zapleteno, kot proučevanje jezikovnih fenomenov z vidika značilnosti in procesov njihove rabe (Verschueren 2000, 13).

V definicijah, ki jih najdemo v uvodih k pragmatiki, se standardno pojavljajo naslednje ključne besede: raba jezika, delovanje jezika v družbi, kulturni in socialni kontekst (Hirschová 2006, 7), dodamo lahko še mentalni kontekst (Verschueren 2000).

Jezikovna pragmatika raziskuje, kako ljudje uporabljajo jezik, to je obliko vedenja oziroma socialnega dejanja. Pragmatično stališče tako skuša povezati jezik in človeško življenje na splošno. Kot trdi raziskovalec Verschueren (2000), je to temeljni razlog, da je pragmatika najmočnejša povezava med lingvistiko in drugimi humanističnimi in družbenimi vedami. Verschueren (2000) opozarja, da pragmatika ne pripada nobeni skupini interdisciplinarnih področij, kot so na primer nevro-, psiho-, sociolingvistika in antropološka lingvistika. Pragmatika se namreč ukvarja s celotno kompleksnostjo jezikovnega vedenja (Verschueren 2000, 21).

V pragmatiki je potrebno omejiti njen odnos do slovnice in do semantike naravnega jezika in tudi določiti razumevanje termina funkcija jezika. Sledeči ključni pojmi v pragmatiki so tako še kontekst in komunikacijska situacija, njuno razumevanje pa se lahko pogosto razlikuje. M. Hirschová (2006) razume pojem kontekst kot »jezikovno okolje«, in sicer je s tem mišljen tako neposredni kontekst (na tem mestu se včasih uporablja tudi termin ko-tekst) kot tudi kontekst v širšem okviru komunikacijske celote. S terminom komunikacijska situacija pa so označene okoliščine, v katerih se odvija komunikacija, z vsemi drugimi prvinami, ki so za komunikacijo relevantne, npr. sporočevalec, prejemnik itn. (Hirschová 2006, 8).

Za razumevanje so pomembni avtorji oxfordskega kroga (Wittgenstein, Austin, Searle in Grice), ki so pokazali, da ima pri razumevanju (človeškega) jezika ključni pomen kontekst. Poleg izraza kontekst se pojavljata še izraza okoliščine in sobesedilo, včasih pa tudi izraz sotvarje. Izraz kontekst se po Zadravec-Pešec (1994) uporablja v dveh pomenih, in sicer gre v širšem kontekstu za obči tekst, ki vključuje vso množico značilnosti nekega položaja izrekanja, v ožjem smislu pa gre lahko za samo tiste kulturne in jezikovne značilnosti, ki so pomembne za tvorjenje in interpretacijo izreka, t. i. pragmatični kontekst. Mijatović (2006) po S. C. Levinsonu (1983) tudi povzame, da je lahko definicija pojma kontekst tudi širša: kjer kontekst zajema ves socialni in psihološki svet, v katerem deluje uporabnik jezika, vključuje pa tudi minimalna prepričanja in domneve uporabnika jezika o časovnem, prostorskem in socialnem okolju. Poleg tega upošteva tudi stopnjo znanja in posameznikovo pozornost (Mijatović 2006, 19–20). Verschueren (2000) zato označi kot glavno značilnost pragmatičnega pristopa raziskovanje jezika v kontekstu, zanima ga jezik, ki ga uporabljajo govorci in poslušalci.

2.3 Češka stilistika in okoliščine sporočanja

Sodobno češko jezikoslovje se manj kot slovensko ukvarja s pragmalingvističnimi raziskavami v povezavi s spolom in stereotipi. Po tradiciji strukturalistične šole se je razvila stilistika, ki okoliščine sporočanja definira z terminom slogotvorni dejavniki ('slohovné faktory'), in sicer jih deli na objektivne in subjektivne.

Objektivni slogotvorni dejavniki so npr. prenosnik jezikovni kod, javna ali zasebna komunikacija, mesto, čas in mesto komunikacije, naslovnik, mera spontanosti, pripravljenosti na komunikacijo, tema in njeno razumevanje. Subjektivni slogotvorni dejavniki prihajajo s strani sporočevalca, iz tega izhaja izraz avtorski ali individualni slog. Med subjektivne slogotvorne dejavnike spadajo intelektualna in razumska zrelost, večja ali manjša sposobnost logičnega mišljenja, poznavanje koda, izkušnje sporočevalca, kulturna razgledanost, poznavanje teme in njen obseg, čustven odnos do teme, vpliv njegovega poklica itn. Samo ena izmed skupin je skupina bioloških dejavnikov, kamor spadata starost in spol. Na vpliv spola na stilsko podobo besedila je opozarjal že Jelínek (1969) v slovnici, kjer razlikuje med moškimi in ženskimi stili. Z razlikami v izražanju pri obeh spolih se ukvarjajo tudi drugi češki jezikoslovci, odraža se tudi specifičnost t. i. »femininní pedagogická komunikace«, ki se ukvarja z jezikom glede na odnos do žensk. Z njo se ukvarjajo npr. M. Čechová, S. Čmejrková in drugi (Minářová 2008, 80–88).

V 90. letih so se tudi v češkem jezikoslovnem okolju začele sociološko orientirane študije spola, torej t. i. »gender studies«. Češke raziskave je podpiralo tudi zanimanje iz tujine. Zanimanje za žensko vprašanje se od takrat razvija na univerzah in inštitutih, kjer delujejo tudi ameriški in kanadski strokovnjaki, začel se je pritok tuje strokovne literature itn. Organizirajo se konference na temo *Ženska v jeziku in literaturi*, poimenovane tudi Amazonomanije. Avtorice so A. Berková, J. Šiklová in druge, nastajajo feministične knjige, začenja se pravi feministični diskurz. Strokovna vprašanja in analize v češki skupnosti pričajo o tem, da diskurz o ženskih in moških vlogah prinaša novo kategorizacijo, ki pa jo formulira na ozadju dokazanih stereotipov, njihovo prisotnost pa moški in ženske zaznavajo (Čmejrková 1997, 154).

2.4 Spolna identiteta

Pojem biološki spol se nanaša izključno na biološke razlike, na podlagi katerih človeško bitje označimo za moškega ali za žensko. Trditev, da je spol le biološka determinanta, še vedno obvladuje sodobno družbo, vendar si jo znanstveni diskurz na več ravneh prizadeva preseči. Družbeni spol je pojem za označevanje socialnih razlik in odnosov med moškim in žensko, ki so priučeni, zato vključuje analizo vlog, odgovornosti, potreb, omejitev na vseh področjih konkretnega socialnega konteksta. V primerjalnem kontekstu se pojavlja, sicer manj pogosto, tudi termin t. i. psihološki spol, raziskovanje moških in ženskih lastnosti skozi psihološko perspektivo, v kateri zavzema posebno mesto androginitet (Zupan-Sosič 2006, 270–71).

V češkem jeziku se uporablja termin 'pohlaví' za označevanje biološkega spola, za spol kot psihološko-kulturni pojem pa se uporablja angleška ustreznica 'gender', ki ohrani zapis, izgovorjava pa se prilagodi (J. Kolomá 2013, 11).

Moškost in ženskost ter vloge, upoštevane pri tem, so v prvi vrsti konstruirane socialno. Če bi bile izpeljane biološko, potem bi bil proces socializacije odveč, prav tako tudi proces kontrole. Po sociološkem pristopu ni nikoli narava, ampak je proces socializacije tisti, ki določa razlike v obnašanju obeh spolov (Maříková 1999, 60).

A. Zupan-Sosič (2005) izpostavi trditev raziskovalke Judith Butler (1999), ki podpira razliko med biološkim in družbenim spolom z dokazom, da je družbeni spol konstrukt, ni le vzročna posledica biološkega spola. Ker družbenega spola ne moremo konstruirati kot stabilno identiteto v prostoru in času, torej ne more biti samo posnetek biološkega spola. Zato razpravljati o spolu pomeni razpravljati o moči, saj je moč odločilna pri določanju spolov in prav zaradi neravnovesja moči je sodobni človek kljub različnim sodobnim pristopom še vedno ujet v kalup heteroseksualne matrice. V njej je družbeni spol razumljen kot nekaj trdnega namesto spremenljivega. Takšna diferenciacija narekuje družbenemu spolu zgolj posnemanje biološkega spola. Če primerjamo okorne definicije obeh spolov, lahko hitro ugotovimo, da opisi moškosti in ženskosti temeljijo na splošnih in vprašljivih stereotipnih predstavah (Zupan-Sosič 2005, 94–96).

»Kateri termini /.../ so bolj pravilni in natančni: ženski jezik, ženski govor ali ženska pisava?« (Zupan-Sosič 2006, 209). Številne sociolingvistične študije so preučile vlogo jezika, posvečale so se tudi pomenu pogovornega jezika. A samo začetne feministične interpretacije

so vztrajale na doslednem ločevanju ženskega in moškega jezika oziroma pisave. Pojem ženski jezik postaja problematičen, prav tako ženska pisava ali ženska estetika, izraz se je oblikoval iz splošnih značilnosti ženske pisave (Zupan-Sosič 2006, 209–211).

Ženski spol pa je pri poimenovanju za živa bitja vedno zaznamovan, moški spol pa je nevtralen. Moški spol ima specifično vlogo glede na svoj spol ali pa nevtralnno, kadar označuje živa bitja nasploh. Iz ameriške lingvistike izhaja trditev, da jezik konstruira resničnost (Čmejrková 1997, 146).

»Enačenje ženskosti z njenim biološkim spolom v sodobnih študijah spolov razumemo kot že zdavnaj preseženi esencializem, ki je vzbudil številne kritike, saj pomeni, kot opozarja Judith Butler, vztrajanje pri koherenci in enotnosti kategorije žensk zavrnitev mnogoternosti kulturnih, družbenih in političnih presekov, v katerih so konstruirane konkretne »vrste« žensk. Tako nam je danes povsem jasno, da spolno identiteto oblikujejo številni dejavniki in da gre pri tem za proces, ki poteka celo življenje« (Mihurko Poniž 2009, 94).

2.5 Stereotipi

»Natančne primerjave specifičnih razlik med moškim in ženskimi dojemanjem sveta in samega sebe bi nas pahnile v utrujajoči krog različnih, tudi diskriminatoričnih teorij o drugačnem (boljšem ali slabšem?) možganskem sestavu, psihičnem ustroju, vedenjskih obrazcih ter klasični in obrabljeni razliki med racionalnim in intuitivnim. Celotna zgodba takšnega razlikovanja se je začela že v 18. stoletju, ko sta bila vzgoja in izobraževanje strogo spolno razdeljena, ženskam pa namenjene knjige za »ožje bralno obzorje« (Zupan-Sosič 2006, 202).

Ena izmed definicij stereotipa izhaja iz psihologije in stereotipe razume kot vrednostne reprezentacije družbenih pojavov in ljudi, ki predstavljajo oblike sodb z negativnimi ali pozitivnimi konotacijami in z bolj ali manj prepričevalnimi argumenti. S stereotipi ljudje pripisujejo določene fizične, družbene, vedenjske lastnosti družbenim skupinam in jih na ta način primerjajo med seboj. Stereotipi včasih predstavljajo dobro naučene vedenjske strukture o družbenih skupinah, ki so potem v posameznih situacijah aktivirane, včasih pa morajo biti stereotipi vzpostavljeni šele glede na družbeni kontekst. Stereotipi so družbeno reproducirani prav s pomočjo diskurzov na vseh ravneh: od vsakodnevnega sporazumevanja do medijev, šolstva, literature, filma itn. Pri tem je pomembno, da je vsakdanji pogovor pogosto

interpretacija informacij, ki so posredovane prek množičnih medijev ali drugih institucionalnih diskurzov na družbeni ravni, mediji pa nasprotno reproducirajo stališča in govor članov družbenih skupin (Šabec 2007, 102–104).

Modernejši pristopi k stereotipom se ne usmerijo na to, kako stereotipi delujejo, pač pa na to, kako oblikujejo informacijo o nečem. Pri tem razlikujemo stereotipizacijo kot proces nastajanja stereotipov in raziskovanje stereotipov, ki so rezultat stereotipizacije. Pri tem je pomembna tudi delitev na negativne in pozitivne ter na osebne in skupinske stereotipe. Za nastanek stereotipa je odločilno večsmerno razmerje med prepričanji, stališči in predsodki, na katere znatno vplivajo tudi izkušnje. Predsodki se spreminjajo zelo počasi, saj so vezani na močna čustvovanja, kar velja tudi za stereotipe, predvsem za negativne stereotipe. Že od sedemdesetih let 20. stoletja je raziskovalna pozornost uprta v spolne stereotipe. Spolni stereotipi so pogosti v družbenih sistemih v vseh obdobjih. Spolni stereotipi so bolj kot stereotipi rase in starosti predpisujoči kot opisujoči, glede vsebine pa so predvsem o spolnih vlogah, ne o spolih. Pri določanju spolnih vlog se bolj kot družbeni spol upošteva biološki spol. Moški in ženski spol se v prevladujočih negativnih stereotipih ne obravnavata kot drseča označevalca, ampak kot trdni kategoriji in tako ne upoštevata ugotovitev o spolu kot družbeno-kulturnem konstrukt. Za ohranitev stereotipnosti spolne razlike je zaslužna spolna socializacija, tj. učenje novih članov, kako naj postanejo predstavniki določene spolne skupine. Spolna socializacija poteka skozi učenje spolnih shem, na podlagi katerih otrok razvršča in poenostavljeno ovrednoti nove informacije kot ustrezne ali neustrezne njegovemu biološkemu spolu. Tako je stereotipno prepričanje, da imajo moški bolj razvite matematične in spacialne sposobnosti, ženske pa verbalne sposobnosti. Po Zupan-Sosič (2007) je torej spolni stereotip posplošitev o spolih oz. o spolnih vlogah, ki temeljijo na uzakonjeni spolni binarnosti. Globalni spolni stereotip je, da je moški glava, ženska pa srce. Usoden je za številne druge stereotipe: moška objektivnost, ženska subjektivnost, moška logika, ženska intuicija, moška aktivnost, ženska pasivnost, moška trdost, ženska mehkost, moška hladnost, ženska toplina, ki se kažejo v stereotipih zajedljive žene, hudobne tašče, neiskrene prijateljice, fatalne žene, požrtvovalne žene ali matere itn. (Zupan-Sosič 2007, 181–188).

Brez dvoma pa je kultivirano izražanje del kulturne skupnosti. Kulturo izražanja namreč samoumevno pričakujemo tudi v javni komunikaciji. Poleg zahtev pri izbiranju izraznih sredstev na ravnini besedila, slovnic in besedišča, zraven spadajo tudi omejitve glede zvočne realizacije (Krčmová 1998, 107). Zato pričakujemo kultivirano izražanje tudi v publicistiki, in sicer na vseh jezikovnih ravneh. Pri tem ostaja vprašanje, ali sploh uspemo prepoznati

stereotipno mišljenje v svojem okolju, naj gre za branje časopisa, pogovora s prijatelji ali pa obiskovanje predavanj.

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Opredelitev področja in raziskovalnega problema

Pri praktičnem delu sem preverila, kako bralci razumejo prebrani članek, če so pri tem pozorni na spol avtorja. Prav tako sem želela odgovoriti na vprašanje, kaj bralcu pomaga sklepati iz besedila, ali je avtor ženskega ali moškega spola. S pragmatičnega vidika sem ugotavljala, na kakšen način vidijo bralci vlogo spola avtorja v publicističnih besedilih. Pri tem sem uporabila študijo primera. V raziskavo sem vključila študente in študentke slovenistike, pedagogike in logopedije Univerze v Ljubljani ter študente bohemistike Masarykove univerze v Brnu, dijake gimnazije Ledina in gimnazije Břeclav, gimnazije v Brnu in srednje poklicne šole v Pragi. Izpolnjenih je bilo 318 vprašalnikov, z raziskavo pa sem želela ugotoviti, kakšni spolni stereotipi se pojavljajo pri določanju spola avtorja besedila, ali se študentje in dijaki zavedajo stereotipnega razmišljanja ter ali ima starost in vrsta izobraževanja vpliv na določanje spola avtorja besedila.

3.2 Nameni in cilji

V svojem diplomskem delu sem raziskovala razlike med moškim in ženskim diskurzom. Glavno vprašanje moje naloge je, ali lahko določimo spol avtorja poljubnega besedila iz samega besedila glede na temo, izbiro besed ter slog pisanja. Pri tem sem razlike povezala s stereotipnim razmišljanjem v jeziku, identifikacijo spola in besedili.

V teoretičnem delu sem raziskala različne pristope v jezikoslovju, ki se ukvarjajo z diskurzom. Definirala sem tudi, kaj diskurz je in preverila, kaj je napisanega o stereotipih in identiteti spola v strokovno-znanstveni literaturi v slovenskem in češkem jezikoslovju.

V praktičnem delu sem opravila raziskavo v Sloveniji in na Češkem. Moj vzorec so študentje 1., 2., 3. letnika slovenistike, skupina študentov 2. letnika logopedije, študentje 3. letnika pedagogike, dijaki 3. letnika gimnazije, ki so rešili vprašalnik. Na Češkem je moj vzorec skupina študentov bohemistike, dijaki različnih letnikov gimnazije in srednje poklicne šole.

3.3 Raziskovalni vprašanja

Dve glavni raziskovalni vprašanji, ki sem si jih zastavila, sta bili:

1. Ali lahko vidimo stereotipno razmišljanje pri določanju spola avtorja besedila.
2. Ali obstaja prepričanje med govorci, da lahko določimo iz besedila spol avtorja besedila.

3.4 Hipoteze

Pred samim raziskovanjem sem si postavila hipoteze, ki sem jih želela preveriti.

1. Bralci bodo določene teme, npr. šport, stereotipno povezali z avtorjem, teme kot so npr. sreča in zvezdniki, pa z avtorico.
2. Bralce tema zavede, da se pri izbiri spola avtorja članka odločijo napačno.
3. Tema članka bo bolj vplivala na izbiro spola avtorja članka kot slog pisanja ali uporaba določenih besed.
4. Bralci podajo različne, ponavadi stereotipne argumentacije, zakaj je nek članek napisal moški oz. ženska.
5. Bralci določene besede, npr. mačo, mazači itn., označijo kot tiste, ki razkrivajo stil pisanja določenega spola. Pri tem izpostavijo čustveno ali stilno zaznamovane besede, ki jih označijo za »moško« ali »žensko« leksiko.
6. Študentje jezikoslovja manj stereotipno razmišljajo o spolu avtorja besedila kot nejezikoslovci.
7. Bralci ne doživljajo istih besed, besednih zvez in stavkov kot tipično moških in tipično ženskih.
8. Med govorci češčine in slovenščine ni opaznejših razlik pri določanju spola avtorja besedila.

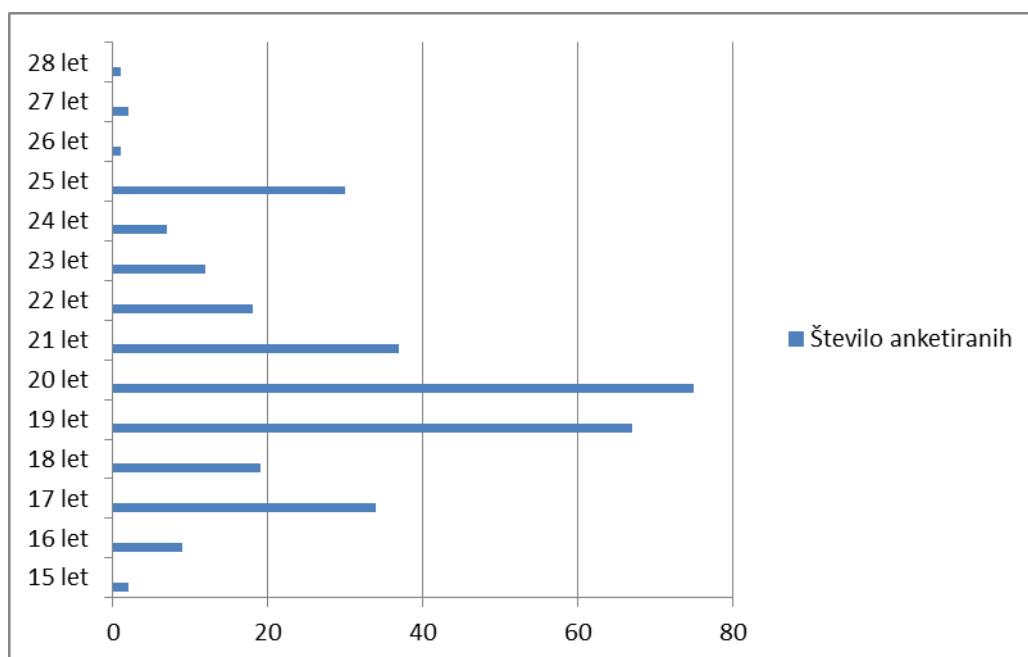
9. Med dijaki in študenti bodo razlike pri utemeljevanju izbire spola avtorja tako v Sloveniji kot na Češkem.

3.5 Metodologija

Moj pristop k raziskovanju je bil besediloslovni, teoretični okvir so študije jezika in spola, jezikoslovno gledano pa sem pristopala pragmalingvistično in deloma sociolingvistično. Opravila sem kvantitativno analizo podatkov, ki sem jih pridobila z vprašalniki pa tudi kvalitativno raziskavo utemeljitev odgovorov anketirancev.

3.6 Opis vzorca

V praktičnem delu sem opravila raziskavo, moj vzorec je bil 318 študentov in dijakov, ki so rešili vprašalnik na Filozofski fakulteti in gimnaziji Ledina v Ljubljani, ter na gimnazijah v Břeclavu in Brnu ter srednji poklicni šoli v Pragi in Filozofski fakulteti Masarykove univerze v Brnu. Dobljene rezultate sem primerjala med seboj in ugotavljala, ali naravni govornici slovenskega in češkega jezika občutijo razlike med moškim in ženskim diskurzom.

Graf 1: Starost anketirancev

Vprašalnik je rešilo 318 anketiranih. Največ bralcev je bilo starih 20 let, to je 75 anketirancev. Druga najpogostejša starost je bila 19 let, to je 67 anketirancev. Štirje anketiranci niso zapisali svoje starosti. Vprašalnik je reševalo 50 moških in 268 žensk.

Glede krajev, kjer živijo anketiranci, lahko rečemo, da so razpršeni po celotnem slovenskem ozemlju, v raziskavo je bilo vključenih tudi nekaj študentov, ki živijo v zamejstvu. Kraji stalnega bivališča so večji in manjši slovenski kraji: Ljubljana, Maribor, Novo mesto, Celje, Kranj, Laško, Kamnik, Tolmin, Jesenice, Vrhnika, Postojna, Radovljica, Begunje, Brežice, Vače, Škofja Loka, Trebelno, Zagorje ob Savi, Ptuj, Idrija, Leskovica, Trbovlje, Zagorje, Domžale, Metlika, Bizeljsko, Trebnje, Šentjanž, Knežak, Ribnica, Potok nad Idrijo, Udine, Cerknica, Horjul, Žalec, Nova Gorica, Ilirska Bistrica, Trojane, Senožeče, Prekopa, Bovec, Bakovci, Murska Sobota, Črnomelj in Cerknica.

Na Češkem pa so kraji predvsem v treh regijah, in to so Zlínský kraj, Jihomoravský kraj in Středočeský kraj s Prago in tudi manjši drugi kraji na vzhodu države. Med mesti so prevladovala Praga, Brno in Břeclav.

3.7 Zbiranje gradiva

Že pri seminarskem delu sem zbrala gradivo 1., 2. n 3. letnika slovenistike in študentov logopedije, ostale vprašalnike sem pridobila v novem študijskem letu, in sicer študente 2. letnika logopedije, tretji letnik pedagogike ter prvi in drugi letnik slovenistike. Prav tako sem izvedla raziskavo na gimnaziji Ledina v tretjem letniku. Pri izvedbi raziskave na Češkem mi je pomagala mentorica, doc. dr. Stankovska. Izvedla sem jo med češkimi gimnazijci drugega, tretjega in četrtega letnika, med študenti 2. letnika bohemistike in dijaki četrtega letnika srednje poklicne šole. S pomočjo češke študentke, ki živi v Ljubljani, pa sem raziskavo izvedla še na gimnaziji v Břeclavu, tj. mestu, ki se nahaja blizu češko-avstrijske meje. Skupno sem zbrala 318 vprašalnikov, 213 slovenskih in 105 čeških, odgovarjalo pa je 50 moških in 268 žensk.

3.8 Metoda obdelave podatkov

Podatke, pridobljene z vprašalniki, sem analizirala kvalitativno, in sicer opisno, kjer sem interpretirala utemeljitve izbire spola avtorja besedila, to pa sem kombinirala s kvantitativno obdelavo podatkov, kjer sem statistično preverila razlike med različnimi skupinami bralcev, na koncu pa sem naredila vzporedno primerjavo med govorci češkega in slovenskega jezika.

Dobljene rezultate sem primerjala med seboj in ugotavljala, ali naravni govorci slovenskega in češkega jezika občutijo razlike med moškim in ženskim diskurzom, s čim razlike utemeljujejo in ali se pojavlja stereotipno razmišljanje o spolu avtorjev publicističnih besedil.

Pri tem sem uporabila študijo primera.

3.9 Rezultati slovenskega dela raziskave

Avtorica prvega besedila z naslovom *Z bankovcem za pas* je Sonja Korelc, članek je bil objavljen v Dnevniku 23. marca 2010. Članek govori o judoistu Saši Jerebu, ki ga je avtorica obiskala na treningu. Za članek sem se odločila zato, ker o športu ponavadi pišejo moški novinarji in sem imela kar težko nalogo najti novinarko v športnem uredništvu. Za pomoč sem poklicala v športno redakcijo časopisa Delo, kjer so mi prijazno povedali za novinarko Sonjo Korelc, ki piše članke za športno redakcijo.

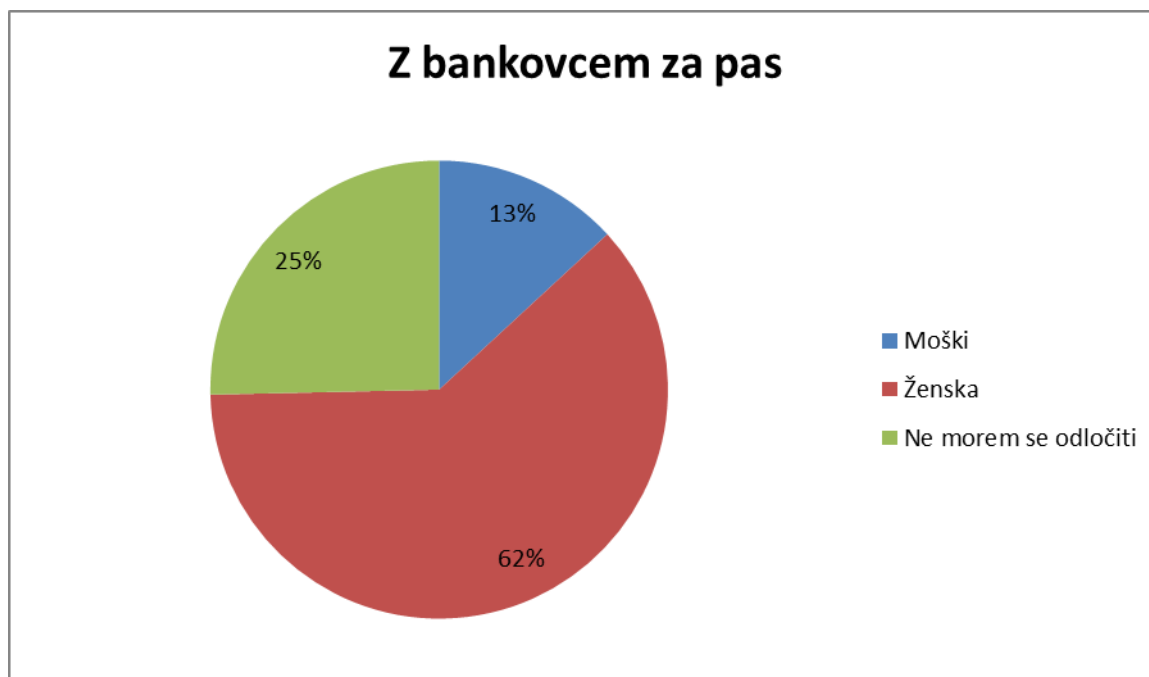
Drugi članek je napisala Špela Kušar, objavljen je bil v reviji Polet marca 2010, ki izhaja kot priloga Dela. Naslov članka je *Prvi cilj je padel*. Članek govori o tekmi kolesark kluba Polet garmin. V članku so opisani rezultati kolesark na začetku sezone.

Naslednji članek je prav tako napisala ženska, in sicer Valentina Smej Novak, objavljen je bil v reviji Ona. Naslov članka je *Ko bom velik, bom Robin Hood*. Članek govori o poklicih, ki imajo prihodnost in kaj bomo, ko odrastemo.

Avtor četrtega članka je Brane Kastelic, članek je bil objavljen v Dnevniku 23. marca 2010 pod naslovom *Suzanine sanje začinili milijoni*. Članek je bil napisan po zmagi 49 let stare Britanke v znanem televizijskem šovu Britanija ima talent. Kot opombo dodajam, da se je že v samem članku pojavila napaka pri navajanju naslova *I dreamed a drem* namesto *I dreamed a dream*, zato sem napako pustila.

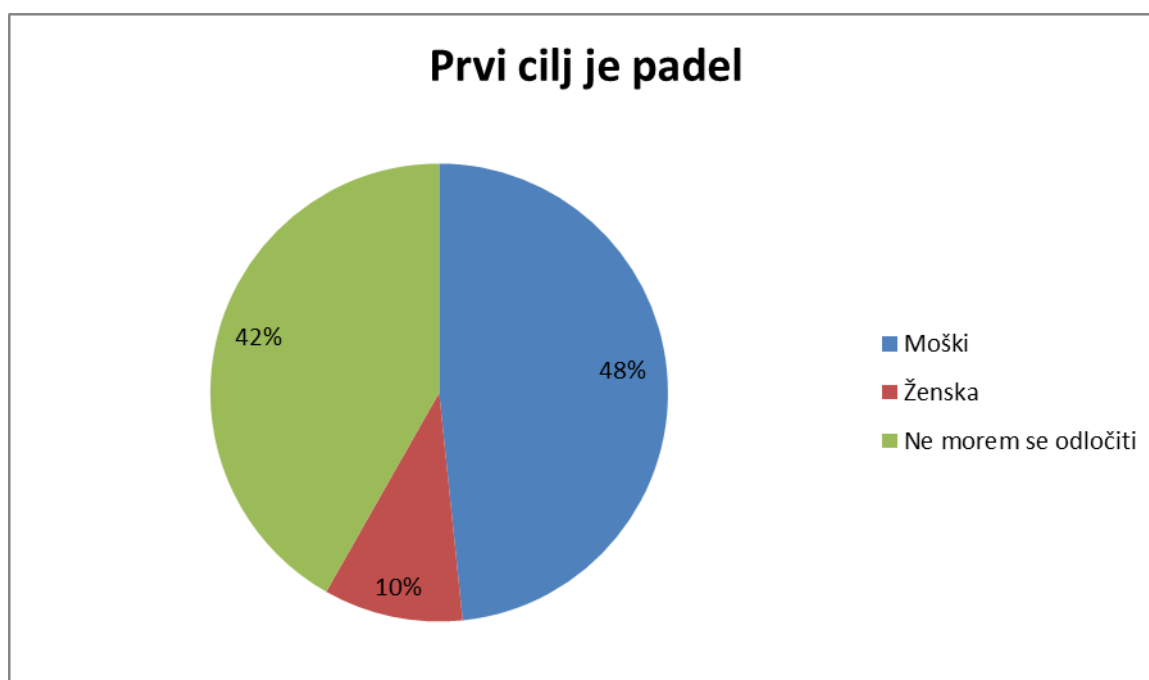
Zadnji članek slovenske raziskave pa je bil objavljen v Cosmopolitanu oktobra 2009. Avtor je Simon Zajc, eden izmed redkih novinarjev, ki pišejo članke za revijo Cosmopolitan in za revije, ki bi jih uvrstili predvsem med ženske revije, naslov članka pa je *Ali si srečen?*.

3.9.1 Rezultati določanja spola avtorja besedila

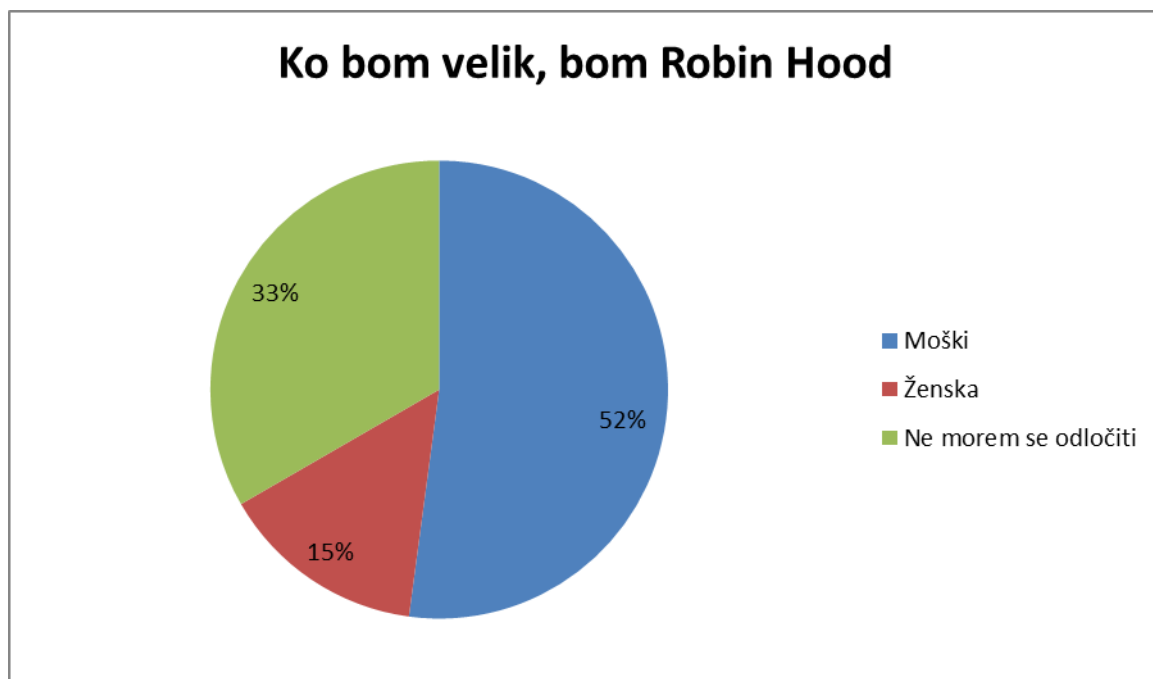
Graf 2: Odgovori anketirancev o spolu avtorja članka

Pri prvem članku se je 13% vprašanih odločilo, da je avtor članka moški, 62% se jih je odločilo, da je avtor članka ženska, 32% pa se jih ni moglo odločiti za spol. Večina vprašanih se je odločila, da je avtor članka ženska. Članek je tudi v resnici napisala ženska.

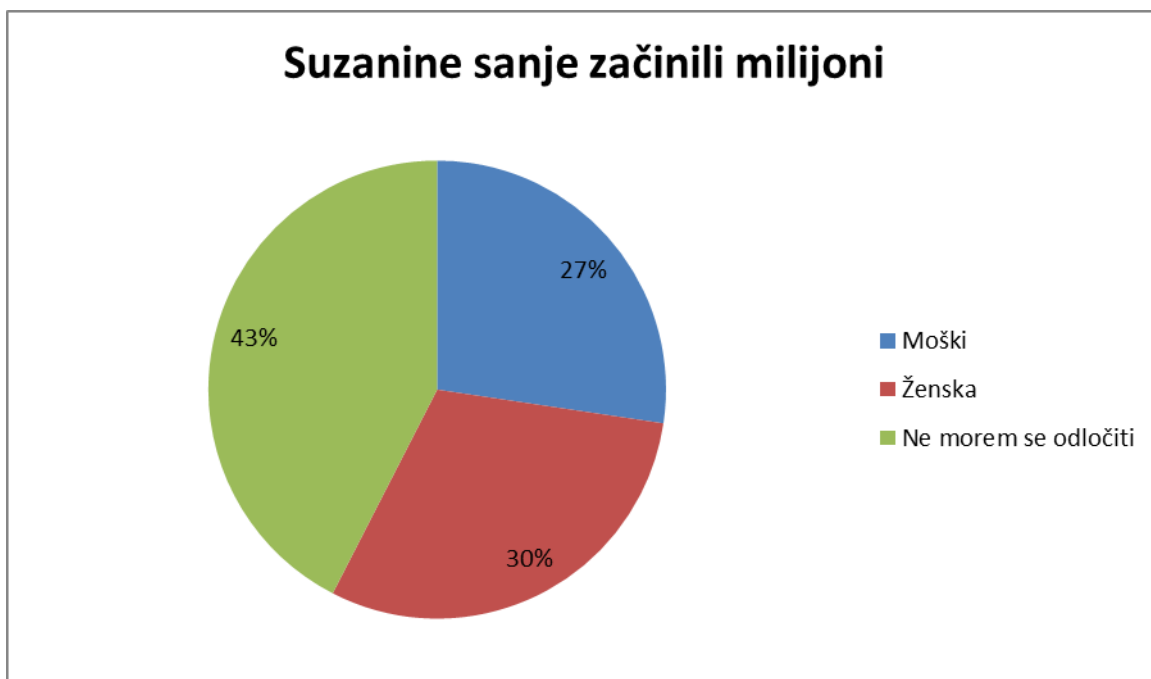
Graf 3: Odgovori anketirancev o spolu avtorja članka

Pri drugem članku se je 48% vprašanih odločilo, da je avtor besedila moški, 10% se jih je odločilo, da je avtor besedila ženska, 42% pa ni moglo določiti spola avtorja članka. Tisti, ki so določili spol avtorja, so se večinoma odločili, da je avtor članka moški. Članek je v resnici napisala ženska, anketirance je zavedla tema (kolesarstvo) in slog pisanja.

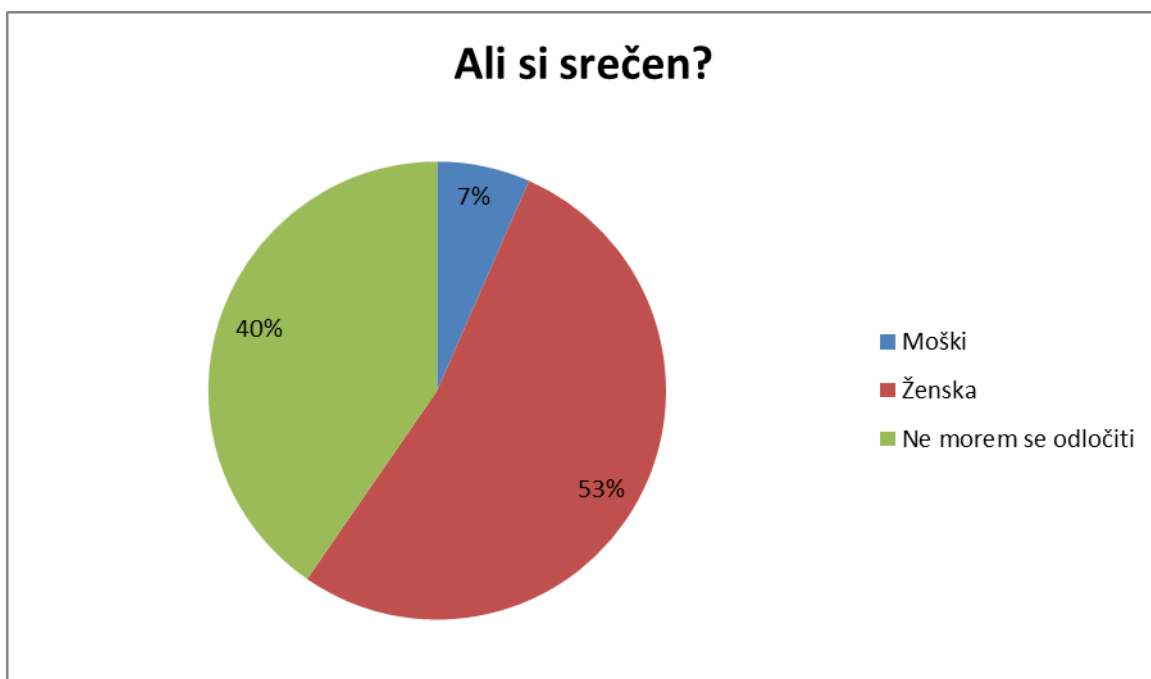
Graf 4: Odgovori anketirancev o spolu avtorja članka

Pri tretjem članku se je 52% vprašanih odločilo, da je avtor članka moški, samo 15% je za avtorja predvidevalo žensko, 33% vprašanih pa se za spol avtorja ni opredelilo. Anketirani so se torej z več kot polovico odgovorov odločili, da je avtor članka moški, kar pa ne drži, saj je članek napisala ženska.

Graf 5: Odgovori anketirancev o spolu avtorja članka

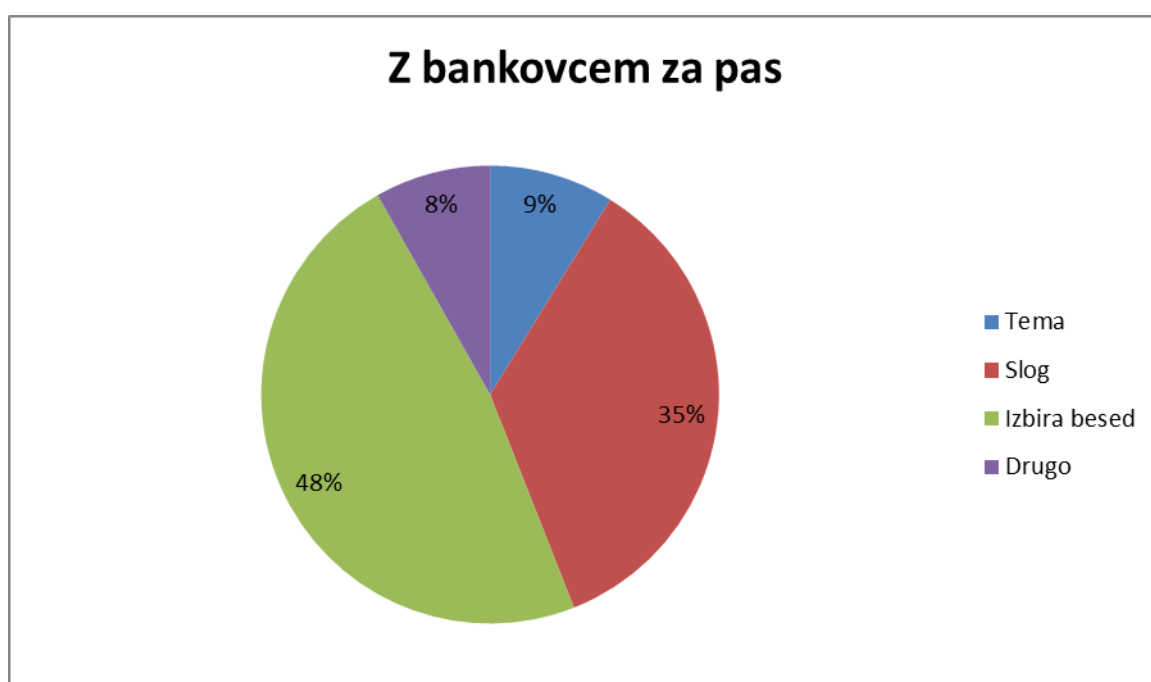
Pri četrtem članku se je 27% vprašanih odločilo, da je avtor moški, 30% se jih je odločilo, da je avtor članka ženska, 43% pa je ostalo neopredeljenih. Prevladalo je mnenje, da je avtor članka ženska, vendar pa bi lahko rekli, da gre za premajhno razliko, da bi ji lahko pripisovali kakšen pomen. Več anketirancev je na podlagi sloga pisanja ugotovilo, da je avtor članka Brane Kastelic.

Graf 6: Odgovori anketirancev o spolu avtorja članka

Pri zadnjem članku se je večina bralcev odločila, da je avtor članka zagotovo ženska, medtem ko se je samo 7% bralcev odločila za moškega avtorja. Kar 40% bralcev pa se ni moglo odločiti za spol avtorja. Pri zadnjem članku je bilo večinsko mnenje, da je avtor članka ženska ali pa se niso mogli opredeliti. Članek je v resnici napisal moški kot eden redkih moških novinarjev za revijo Cosmopolitan, ki jo namenjena ženskemu bralstvu.

3.9.2 Rezultati posameznih člankov glede na utemeljevanje izbire spola avtorja

Graf 7: Kategorizirane utemeljitve anketirancev za določitev spola za ženski in moški spol skupaj

Pri prvem članku je spol avtorja članka 35% vprašanih utemeljilo s slogom pisanja, kar 48% je prepričala o spolu avtorja raba določenih besed v besedilu, samo 9% pa se je odločilo za spol avtorja glede na temo besedila (šport). 8% vprašanih so svojo odločitev utemeljili z odgovori, ki ne spadajo v nobeno izmed že naštetih kategorij. Pri tem lahko vidimo, da so vprašani razpoznavali elemente v besedilu, ki so se jim zdele slogovno zanimive in bi lahko nakazovale spol avtorja, zaznali so slogovno zaznamovane besede, ki so jih nato po »občutku« pripisali enemu ali drugemu spolu. Pri prvem članku se je le v manjši meri pojavilo stereotipno ločevanje tem, ki so primerne za določen spol, saj jih je vrsta športa, tj.

judo, postavila pred dilemo, ali je to »moška« tema glede na to, da šport ni ravno tipično moški.

Svojo odločitev, da je avtor besedila moški, so anketiranci utemeljili sledeče:

»Ker piše o športu, ki ni najbolj značilen za ženske. Ženska bi po mojem mnenju pisala bolj poetično.«

»Ker so ponavadi moški športni novinarji, ki komentirajo judo.«

»Napisano je precej kratko in jedrnato, brez kakšnih metafor in drugih estetskih dodatkov.«

»Ta ironija se mi zdi bolj moška, ne vem zakaj.«

»Uporaba besed, ki jih v večini uporabljajo le moški npr. mačo, ponavadi le moški na tako enovit način hvali žensko (je enkratna).«

»Mislim, da šport še vedno nekoliko bolj povezujemo z moškimi, sploh judo. Tudi športnih novinarjev je več moških kot žensk.«

»Športne teme me asociirajo na moške avtorje. Slog se mi zdi tudi bolj moški, saj je napisano besedilo brez odvečnih besed, jedrnat slog.«

»Besedilo je jedrnato, avtor uporablja oznako suhljata trenerka – ženska se najbrž ne bi tako izrazila.«

»Mislim, da ženska ne bi opisovala ženske na ta način, kot je opisana: štorasto.«

Pri odgovorih lahko opazimo, da povezujejo šport in športno novinarstvo z moškim spolom, prav tako jedrnatost in uporabo besede mačo.

Anketiranci so svojo odločitev, da je avtor besedila ženska, utemeljili takole:

»Ker ženske ironično gledajo na mačo koncept.«

»Ker so nekateri izrazi v besedilu takšni, ki jih moški niti ne bi uporabili, npr. mačo ...«

»Mislim, da besedo mačo večkrat uporabljamo ženske kot moški.«

Pri tem je zanimiva primerjava z utemeljitvijo, kjer se za utemeljitev moškega kot avtorja uporablja ravno nasprotna trditev. In sicer da moško avtorstvo dokazuje uporaba besed, ki jih v večini uporabljajo le moški npr. mačo. Pri tem opazimo subjektivno zaznavanje »moškega«

in »ženskega« besedišča, ki se razlikuje med govorci. S tem lahko vidimo, da govorci zaznavajo neko besedišče kot bolj moško ali bolj žensko, vendar pa si pri tem niso enotni in je odvisno od vsakega posameznika.

»Mislim, da je avtor besedila ženska, saj trenerja označuje kot mišičastega mača. Tega gotovo ne bi pisal moški, če je »zdravo« usmerjen.« To utemeljitev je napisal anketiranec moškega spola.

»Dogajanje je opisano zelo natančno, mogoče celo preveč. Mislim, da je avtorica ženska, saj smo znane, da iz enega dogodka lahko oblikujemo zgodbo z več podrobnostmi, kot bi bilo potrebno.«

»Ker besedilo deluje, kot bi bilo vzeto iz npr. Cosmopolitana.«

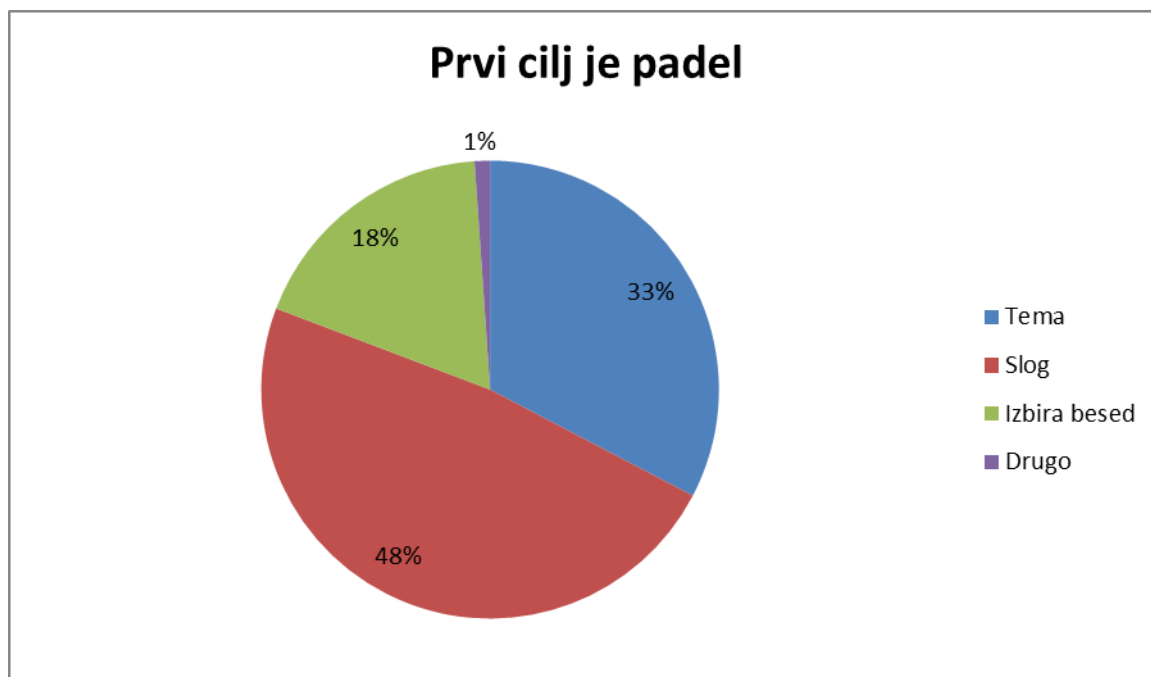
»Zaradi izraza mačo in kasneje uporabi pridevnik odločna za žensko trenerko. S tem lahko izraža malo feminizma.«

»Uporaba besedne zveze mišičasti mačo trener. To bi sicer lahko napisal moški, a tovrstne fraze več uporabljajo pripadnice ženskega spola.«

Prav tako je zanimiv odgovor, kjer se anketiranec ni mogel odločiti za spol avtorja.

»Če bi se oprijela znakov, ki kažejo na moško pisanje, bi ravnala precej stereotipno, saj o športih lahko pišejo tudi ženske.«

Pri prvem članku se 44 anketirancev ni moglo odločiti za spol avtorja in so svojo odločitev utemeljili s tem, da spol avtorja iz besedila ni razviden, kar je 21% vseh anketiranih.

Graf 8: Kategorizirane utemeljitve anketirancev za določitev spola za ženski in moški spol skupaj

Pri drugem članku je spol avtorja 48% vprašanih utemeljilo s slogom pisanja, 18% je izbiro spola utemeljila z rabo določenih besed v besedilu, 33% pa se je odločilo za spol avtorja glede na temo besedila. 1% vprašanih so svojo odločitev utemeljili z odgovori, ki ne spadajo v nobeno izmed naštetih kategorij. Pri članku se je pojavljalo utemeljevanje, da je spol avtorja razviden v temi članka, to je profesionalno kolesarstvo, pri tem gre tako za moškega kot avtorja, kjer gre za šport kot področje, kjer v novinarstvu prevladujejo moški, oz. gre za žensko kot avtorico, ker o ženskem kolesarstvu pišejo ženske novinarke in moških to ne zanima. Tudi pri tem članku se pojavlja prepričanje, da se skozi slog pisanja kaže spol avtorja. Skoraj polovica vprašanih se je odločilo, da je avtor besedila moški, se je pa pri tem članku tudi največ vprašanih ni moglo odločiti za spol avtorja in to kar 42%, 34% vseh anketiranih pa je svojo izbiro utemeljilo s tem, da je iz besedilo nemogoče razbrati spol avtorja.

Anketiranci so svoje odločitve za avtorja moškega spola utemeljili takole:

»Recimo, da se lahko opredelim za moško pisanje, saj je čutiti rahlo ironijo do punc.«

»Uporabljan je leksem dekleta. Na to, da je pisec moški, kaže tudi bolj »tehnično« izražen stavek »punce gredo na vodo« – avto gre na bencin.« To utemeljitev je napisal anketiranec moškega spola.

»Ker se mi zdi, da je to delo moškega novinarja, saj je članek napisan bolj objektivno.«

»Zaradi zadnjega odstavka, kjer avtor uporabi bolj moške športne izraze: punce gredo na vodo, gele in ploščice, prostora za dopinške mazače ni.«

»Ker gre za temo športa in vsebuje precej tehničnih podatkov.«

»Manj subjektivnosti in izrazov, ki bi kazali na ženski diskurz.«

»Tvorec zgolj objektivno podaja informacije. Ženske se po mojem ne spoznajo ravno najboljše na profesionalno kolesarstvo.«

»Precej distančno napisano.«

Anketiranci, ki so se odločili, da je avtor besedila ženska, pa so svoje odločitve utemeljili z sledečimi trditvami:

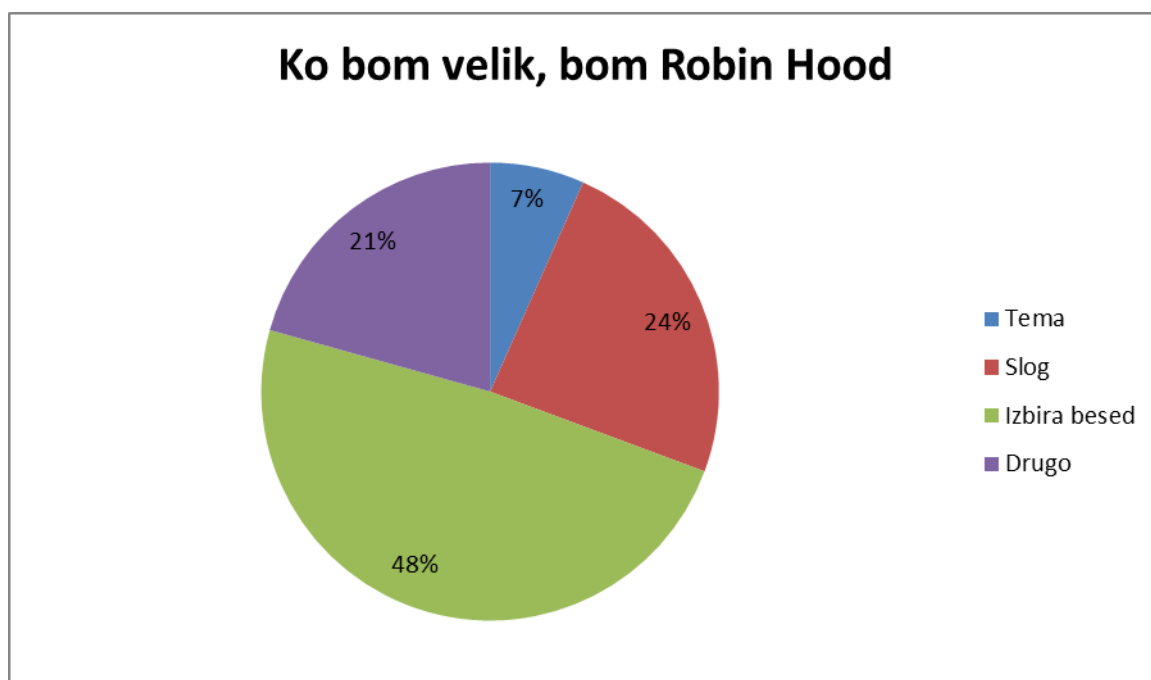
»Ženske ponavadi pišejo o športu, v katerem nastopajo ženske. Zadnji stavek je precej zanimivo zložen, tudi zato sem mnenja, da je avtorica ženska.«

»Ženska komentira ženski šport.«

»Da je avtor besedila ženska, se mi zdi ravno iz prve povedi (tudi tri naše kolesarke). Predvidevam, da je ena izmed njih tudi pisateljica oz. da je vsaj ena iz njihovega kolektiva.«

»Uporaba besednih zvez kot so pridno trenirala, začetek je lepa spodbuda in popotnica za nadaljevanje, morda se sliši kot odkrivanje tople vode ...«

»Besedilo se mi zdi bolj nežno, neagresivno.«

Graf 9: Kategorizirane utemeljitve anketirancev za določitev spola za ženski in moški spol skupaj

Pri tretjem članku je spol avtorja 24% vprašanih utemeljilo s slogom pisanja, 48% je izbiro spola utemeljila z rabo določenih besed v besedilu, samo 7% pa se je odločilo za spol avtorja glede na temo besedila. 21% vprašanih je svojo odločitev utemeljilo z odgovori, ki ne spadajo v nobeno izmed naštetih kategorij. 24% vseh anketiranih pa se ni moglo odločiti, kdo je avtor besedila.

Pri članku se je pojavljalo utemeljevanje, da je spol avtorja razviden v naslovu članka, saj je Robin Hood lik, s katerim se poistovetijo predvsem fantje. Skoraj polovica anketirancev se je odločila, da je avtor moški, k temu jih je napeljalo omenjanje Robina Hooda in naštevanje moških poklicev. Anketiranci so svoje odločitve utemeljili sledeče:

»Samo temo bi pripisala bolj moškemu in tudi precej uporablja samostalnike moškega spola.«

»Zaradi naštevanja poklicev: vsi so v moškem spolu, noben poklic se mi ne zdi kot sanje dekleta, kaj bi postalo. Dekleta bi rada postala učiteljice, trgovke, medicinske sestre ... nobenega od teh poklicev pa ni naštetih.«

»Zaradi načina pisanja. Poleg tega je uradniška služba verjetno bolj zastopana s strani moških in zato tudi avtor članka razmišlja na ta način.«

»Zaradi naslova Robin Hood.« To utemeljitev je napisal anketiranec moškega spola.

»Kot odgovor na otroško vprašanje, kaj bom, ko bom velik, avtor našteva tipično moške poklice, ženska bi verjetno vključila še kakšnega bolj dekliškega.« To utemeljitev je napisal anketiranec moškega spola.

»Robin Hood ponavadi asociira na moškega, čeprav spet ni nujno, da je avtor moški.«

»Verjetno bi ženska za poimenovanje del uporabljala ženske oblike.«

»Če bi bila ženska, bi verjetno izbrala drugega literarnega junaka oz. junakinjo.«

Samo četrtnina vprašanih se je odločila, da je avtor članka ženska, predvsem zaradi naslova članka. Primeri utemeljitev:

»Stil pisanja je prej ženski kot moški. Tudi oddajo Preverjeno vodi ženska, Alenka Arko.«

»Ženske se ponavadi spuščajo na področja zaposlovanja, pridobivanja ustrezne izobrazbe itn.«

»Zaradi občutno izražene zaskrbljenosti v tekstu. Tega moški večinoma niso sposobni.«

»Mislim, da je avtorica ženska, saj je tema opisana na nek materinski način. Stvari, ki jo motijo, opisuje mirno in kontrolirano, medtem ko bi se po mojem moški glasno in divje pritoževal.«

»Članek poznam in vem, da ga je napisala ženska.«

Graf 10: Kategorizirane utemeljitve anketirancev za določitev spola za ženski in moški spol skupaj

Pri četrtem članku je spol avtorja 52% vprašanih utemeljilo s slogom pisanja, kar je precej zanimivo, saj je avtor članka Brane Kastelic, ki ima značilen slog pisanja in anketiranci so to opazili. 15% je izbiro spola utemeljila z rabo določenih besed v besedilu, 26% pa se je odločilo za spol avtorja glede na temo besedila, predvsem naj bi bila ta tema značilna za rumeni tisk in s tem žensko bralstvo. 7% vprašanih je svojo odločitev utemeljilo z odgovori, ki ne spadajo v nobeno izmed naštetih kategorij. 35% vseh anketiranih pa so svojo izbiro utemeljili s tem, da spol avtorja iz besedila ni razviden oz. da je besedilo nevtravno.

Pri članku so se pojavljala podobne utemeljitve, vendar pa so bile deli besedila enkrat dokaz za moški, drugič za ženski spol avtorja. To kaže na to, da govorci iste prvine v besedilu zaznavajo enkrat kot moško, drugič bolj kot žensko pisanje. Gre za poved: *»Susan pa ima še ene neuresničene sanje: skoraj 49-letna devica si želi doživeti veliko ljubezen.«*

»Izrazi kot so devica, nemlada, nelepa, neurejena so me prepričali v to, da bi članek lahko napisal moški.«

»Zaradi zadnjega stavka dvomim, da bi katera ženska vključila v članek tako osebno stvar, kot je deviškost.«

»Glede na to, da je na koncu izpostavljena deviškost 49-letne pevke, sodim, da bi to napisal le moški avtor.« To utemeljitev je napisal anketiranec moškega spola.

»Na koncu izpostavi željo, potrebo po ljubezni ...« Avtorica naj bi bila ženska.

»Zadnji stavek se mi zdi bolj ženski, čeprav sem na začetku mislila, da je besedilo napisal moški.«

Anketiranci so trditev, da je avtor besedila moški, utemeljili takole:

»Besedilo je trše napisano, močni stavki, realističen opis podatkov.«

»Mogoče je to napisal moški, zaradi pridevnikov, s katerimi opisuje Susan (nemlada, nelepa, devica).«

»Menim, da zaradi bolj ali manj faktografskega navajanja podatkov.«

»Besedilo je jedrnato, brez olepšav.«

»Ker je opis čustev prekratek in kaj kmalu začne opisovati materialne dobrine.«

»Besedilo je napisano brez odvečnega besedičenja, zato mislim, da ga je napisal moški. Deluje tudi precej neobčutljivo.«

Zanimivo je, da se nekdo izmed vprašanih ni želel opredeliti za spol avtorja, svojo odločitev pa je podkrepil z razlago:

»Nočem kar nekaj sklepati na podlagi stereotipnih predstav o tem, kaj je moško in žensko. Tudi pri prejšnjih vprašanjih nisem hotela, pa sem to potem vseeno naredila, ampak zdaj se mi pa res ne da več.«

Žensko kot avtorico so vprašani utemeljili s primeri:

»Tema, o kateri piše, je po mojem mnenju takega značaja, da je bolj značilna za ženske.«

» Lahko bi bila ženska, ženske so bolj sanjave, sanjajo o velikem uspehu, ljubezni ipd.«

»Opazno je, da novinarka stopi na stran ženske in z njo sočustvuje.«

»Gre za članek, ki obravnava temo, ki naj bi bila bližje temam za ženske, zato menim, da je avtorica ženska. Obenem gre lahko še za trač.«

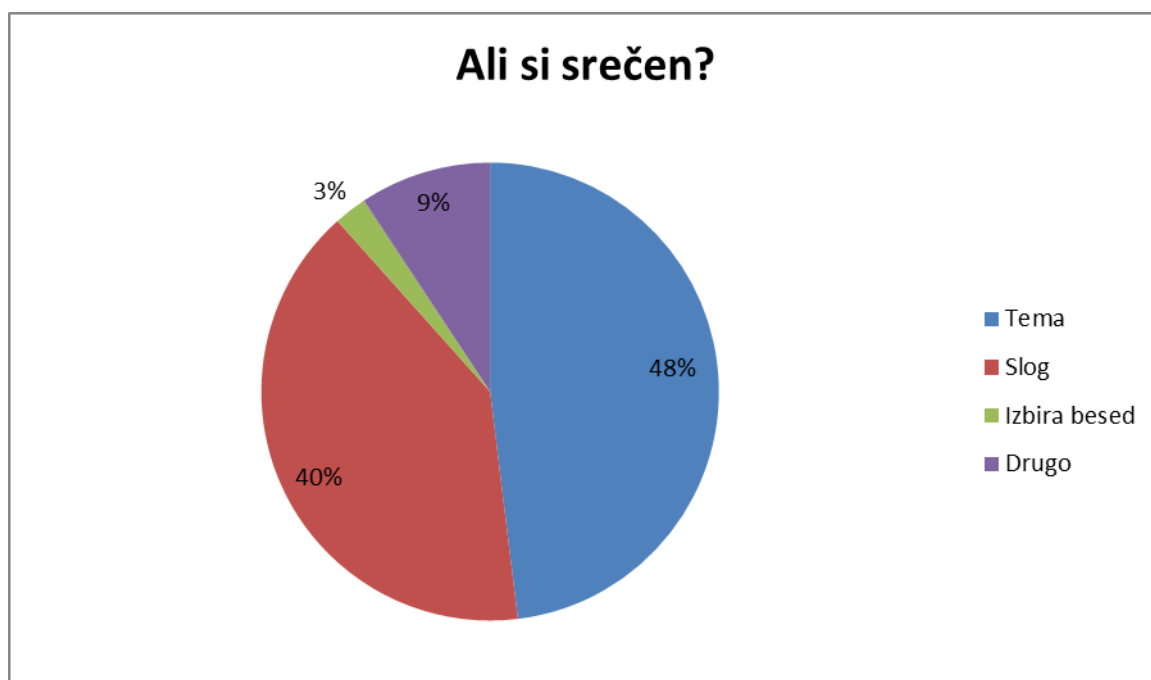
»Mogoče zato, ker gre za rumeni tisk.«

»Ženske ponavadi bolj spremljajo ta šov.«

»Najbrž zato, ker je v besedilu obravnavana bolj trač tema.«

»Raba blažilnih pridevnikov v drugi povedi (nemlada itn.). Menim, da bi moški go. Boyle opisal manj obzirno.« To utemeljitev je napisal anketiranec moškega spola.

»Čisto feministično napisan članek.«

Graf 11: Kategorizirane utemeljitve anketirancev za določitev spola za ženski in moški spol skupaj

Pri zadnjem članku je spol avtorja članka 40% vprašanih utemeljilo s slogom pisanja, kar 48% je spol avtorja utemeljevalo glede na temo. 3% vprašanih je svojo odločitev utemeljilo glede na besede, ki jih je uporabil avtor v besedilu, 9% pa z odgovori, ki ne spadajo v nobeno izmed že naštetih kategorij. Pri določitvi avtorja je bila torej odločilna sama tema, avtorstvo pa so skupno v več kot polovici primerov pripisali ženskemu spolu.

Pri odgovorih vidimo, da teme niso povezovali kot nekaj, o čemer bi pisali moški, torej so jo dojeli kot žensko, vendar pa so slog pisanja prepoznali kot moškega in se na podlagi tega odločili. Samo 7% anketirancev je namreč določilo, da je avtor moškega spola, zato je utemeljitev manj. Anketiranci so svoje odločitve utemeljili s sledečim:

»To je bolj filozofsko besedilo, ker poznam večino moških filozofov, sem najprej pomislila, da je avtor pač moški.«

»Izkušnje imam, da o takih socialnih stvareh ponavadi pišejo moški.«

»Saj po mojem mnenju taka besedila pišejo moški.«

Glede na utemeljitve lahko sklepamo, da večina anketirancev povezuje žensko avtorstvo z družinsko tematiko, srečo in odnosi med ljudmi. Anketiranci so svoje odločitve utemeljili takole:

»Članek govori o čustvih, o medsebojnih odnosih. Po mojem mnenju moški le redko govorijo ali pišejo o teh stvareh.«

»Zato, ker so ženske bolj čustvene in večinoma ženske pišejo članke o ljubezni in sreči, ki pa so tako rekoč brezvezni.«

»Zaradi načina oz. vidika, kako je sreča oz. so srečni ljudje predstavljeni.«

»Avtorica piše s čustvenim tonom in zelo občutljivo.«

»Bolj optimističen pogled, sproščeno napisan jezik. Zdi se mi, da ženske gledajo na svet bolj optimistično kot moški.«

»Stil je poln ponavljanja.«

3.10 Rezultati češkega dela raziskave

Prvi članek je bil objavljen 6. marca 2008 v časopisu *Metro*. Naslov članka je *Jak se oblékat do práce*, avtor pa je Jan Jarvis. Članek govori o tem, kako se lahko primerno oblečemo za svoje delovno mesto ali pisarno.

Drugi članek je bil prav tako objavljen 6. 3. 2008 v časopisu *Dnes*, njegova avtorica je Barbora Žehanová, ki je tudi reporterka s področja hokeja za MF Dnes. Naslov članka je *Historické dresy, které se s historií mýjejí*.

Tretji članek je bil objavljen prav tako objavljen v dnevnem časopisu *Dnes* 11. 2. 2009, ki ga je napisala Barbora Žehanová z naslovom *Sjezdařka nese kříž příjmení Křížová*, kjer gre za intervju z mlado smučarko Kláro, ki je hčerka znane češke smučarke Olge Charvátové-Křížové, ki ima olimpijski bron.

Četrty članek je bil prav tako objavljen v časopisu *Dnes*, in sicer 6. maja 2008 z naslovom *Jízda z Matrixu zpátky do školky*. Članek je ocena filma *Speed Racer*, njegova avtorica pa je Mirka Spáčilová.

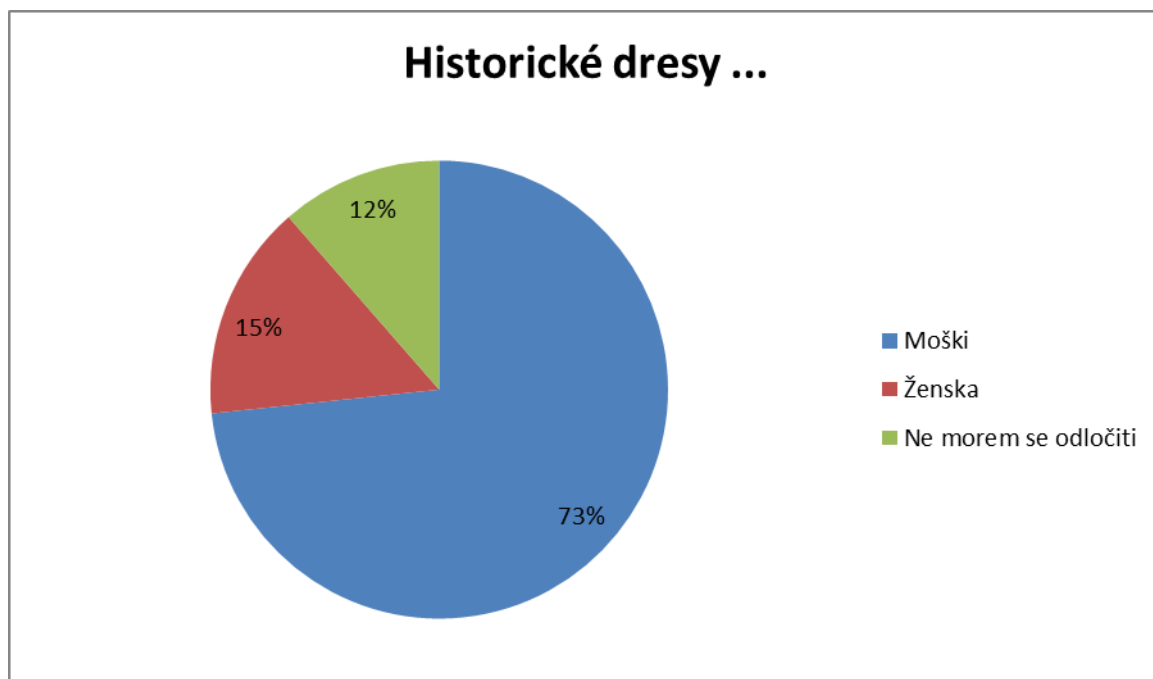
Peti članek z naslovom *Neoddělitelní* je napisal Luboš Nečas, objavljen pa je bil v češki izdaji revije *Story* 9. 2. 2009.

3.10.1 Rezultati določanja spola avtorja besedila

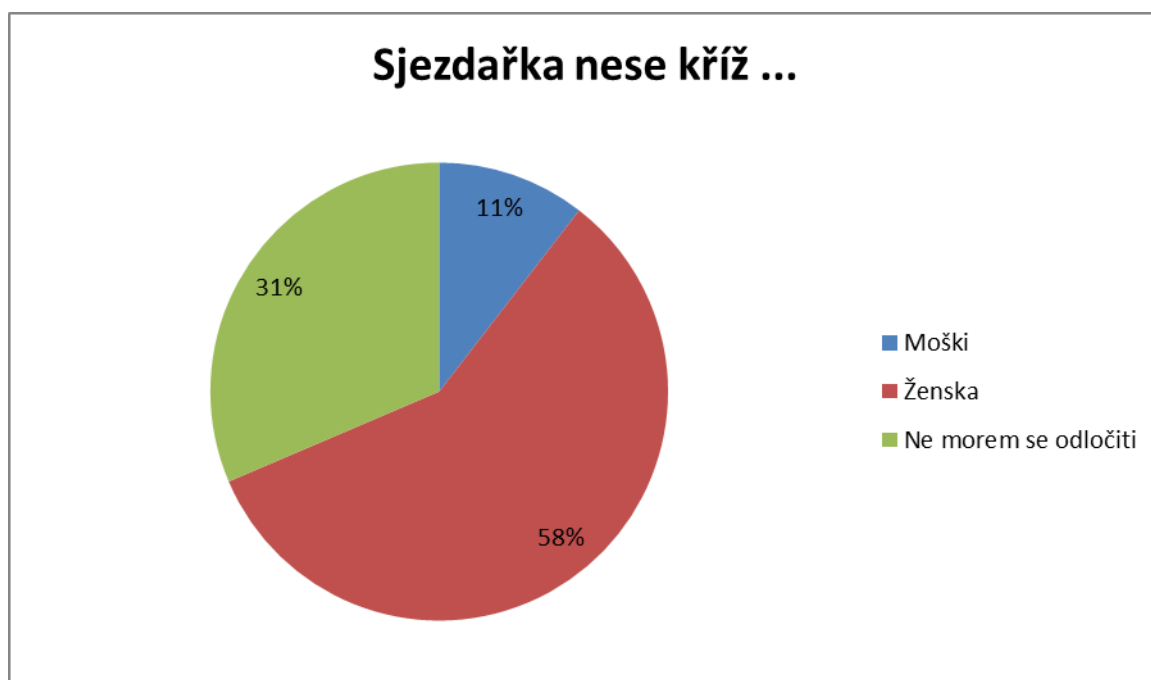
Graf 12: Odgovori anketirancev o spolu avtorja članka

Pri prvem članku se je 14% vprašanih odločilo, da je avtor članka moški, kar 73% se jih je odločilo, da je avtor članka ženska, 13% pa se jih ni moglo odločiti za spol. Večina vprašanih se je odločila, da je avtor članka ženska. Članek je v resnici napisal moški, najbolj pa je anketirance zavedla tema besedila, ker govori o oblačenju, kar naj bi bilo stereotipno bolj žensko področje.

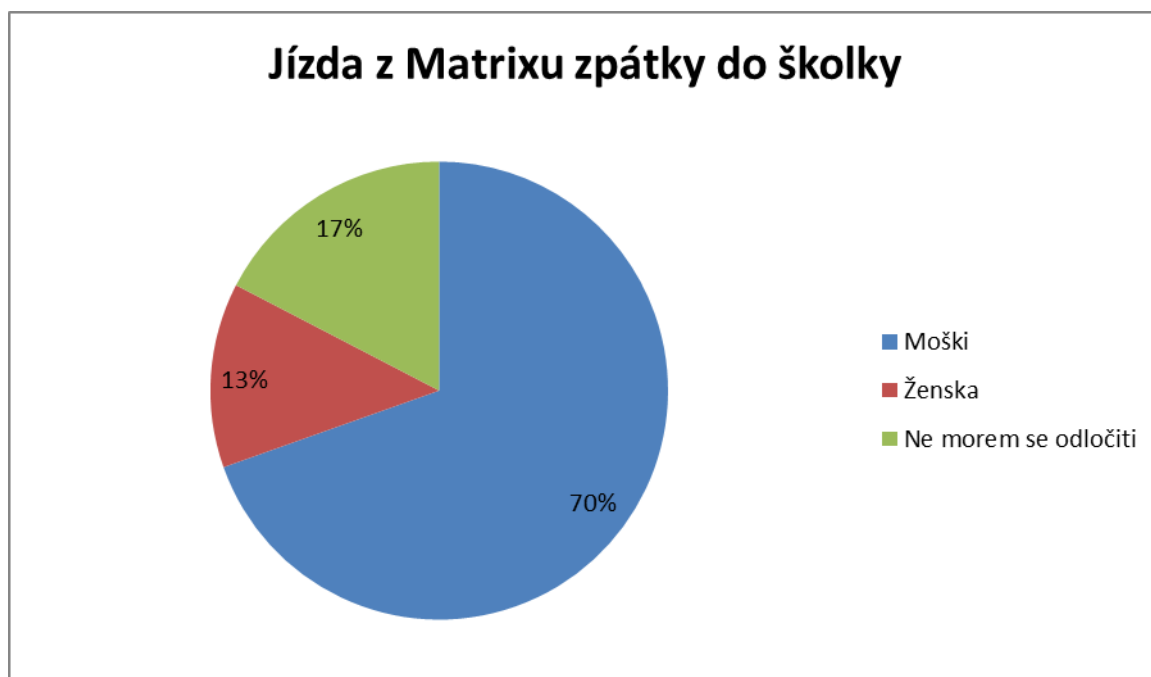
Graf 13: Odgovori anketirancev o spolu avtorja članka

Pri drugem članku se je 73% vprašanih odločilo, da je avtor članka moški, 15% se jih je odločilo, da je avtor članka ženska, 12% pa jih ni moglo določiti spola avtorja besedila. Večina vprašanih se je odločila, da je avtor članka moški, ponovno je bila pomembna tema, to je hokej in slog pisanja. Članek je v resnici napisala ženska, čeprav je večina anketirancev predvidevala, da ženska ne piše o hokeju. Tu naj tudi izpostavim dejstvo, da je hokej najbolj priljubljen šport na Češkem.

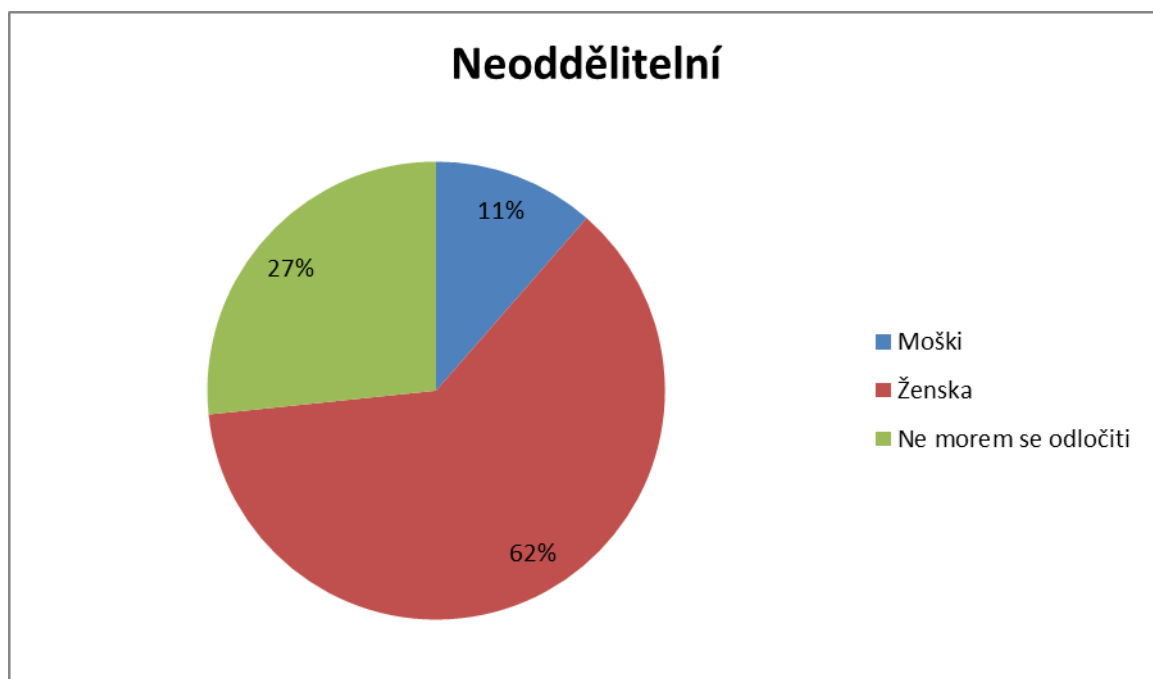
Graf 14: Odgovori anketirancev o spolu avtorja članka

Pri tretjem članku se je 11% vprašanih odločilo, da je avtor članka moški, 58% se jih je odločilo, da je avtor članka ženska, kar 31% pa se jih ni moglo odločiti za spol avtorja besedila. Večina vprašanih se je odločila, da je avtor članka ženska. Članek je tudi v resnici napisala ženska, in sicer gre za intervju z mlado smučarko.

Graf 15: Odgovori anketirancev o spolu avtorja članka

Pri četrtem članku se je kar 70% vprašanih odločilo, da je avtor članka moški, 13% se jih je odločilo, da je avtor članka ženska, 17% pa se jih ni moglo odločiti za spol. Večina vprašanih se je odločila, da je avtor članka moški. Članek je napisala ženska, zaskrbljujoče pa je dejstvo, da veliko srednješolcev članka ni razumelo in so svoje utemeljevali izbiro moškega spola s tem, da gre za videoigre, kar ponavadi zanima fante. Članek je namreč ocena filma *Speed Racer*, kar je iz besedila tudi razvidno.

Graf 16: Odpovori anketirancev o spolu avtorja članka

Pri petem članku se je 11% vprašanih odločilo, da je avtor članka moški, 62% se jih je odločilo, da je avtor članka ženska, 27% pa se jih ni moglo odločiti za spol. Večina vprašanih se je odločila, da je avtor članka ženska. Članek je napisal moški za češki tabloid *Story*.

3.10.2 Rezultati posameznih člankov glede na utemeljevanje izbire spola avtorja

Graf 17: Kategorizirane utemeljitve anketirancev za določitev spola za ženski in moški spol skupaj

Pri prvem članku je spol avtorja članka 49% vprašanih utemeljilo s temo besedila, 34% je spol avtorja utemeljevalo glede na slog pisanja. 8% vprašanih je svojo odločitev utemeljilo glede na besede, ki jih je uporabil avtor v besedilu, 9% pa z odgovori, ki ne spadajo v nobeno izmed že naštetih kategorij. Pri določitvi avtorja je bila odločilna sama tema, to je oblačenje in moda, avtorstvo pa so skupno v več kot 70% primerov pripisali ženskemu spolu. Pri odgovorih vidimo, da teme niso povezovali kot nekaj, o čemer bi pisali moški, torej so jo dojeli kot žensko. 12% vseh anketiranih pa je trdila, da je besedilo nevtravno oziroma da se spola avtorja iz besedila ne da razbrati.

Svojo odločitev, da je avtor besedila moški, so anketiranci utemeljili sledeče:

»Kritičtější v tomto ohledu by mohla být žena.« (Bolj kritična bi pri tem lahko bila ženska.)

»Na ženy by byl tento úryvek příliš strohý.« (Za ženske bi bil ta odlomek preveč pust.)

»Příliš odborné, bez vlastního názoru a citu.« (Preveč strokovno, brez lastnega mnenja in čustev.)

»*Použitá adjektiva, strohost textu.*« (Uporabljeni pridevniki, pustost besedila.)

Anketiranci so svojo odločitev, da je avtor besedila ženska, utemeljili takole:

»*Pouze pocit.*« (Samo občutek.)

»*Časté použití spojek a zájmen.*« (Pogosta raba veznikov in zaimkov.)

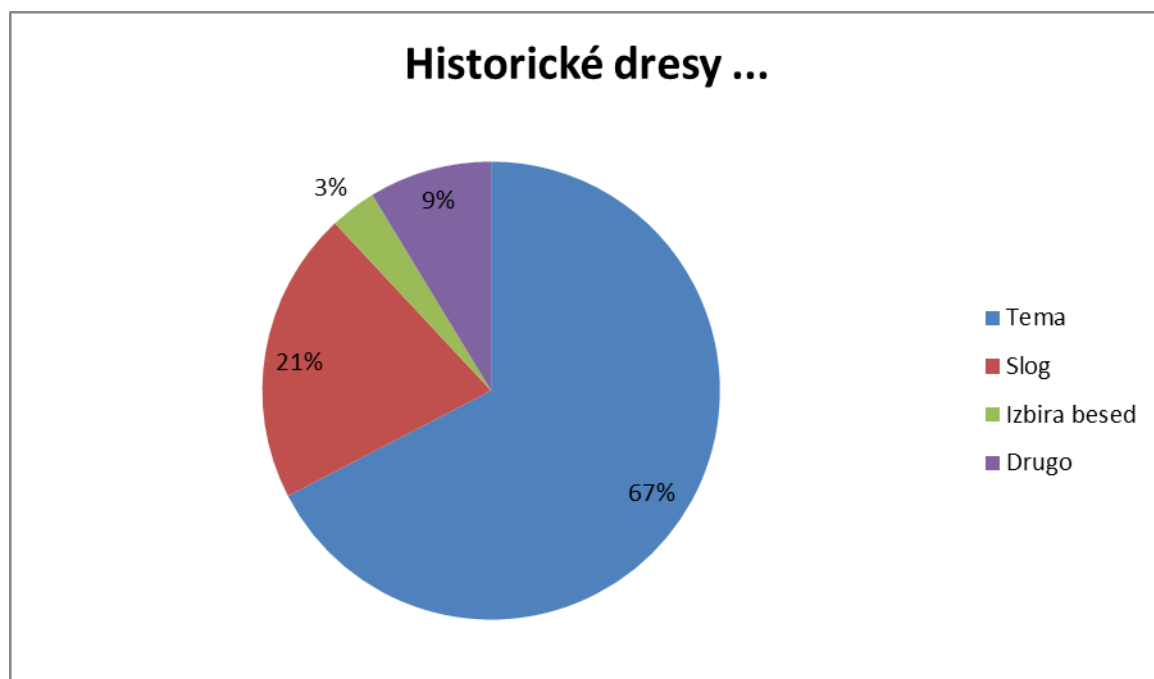
»*O oblečení mluví jasně a také se zájem.* (O oblačenju govori jasno in prav tako z zanimanjem.)

»*Potažmo by muž nepoužil.*« (Moški ne bi uporabil besede oziroma.)

Řekla bych, že tento článek psala žena, vzhledem k volení slov. Nabídka oblečení je široká, každý by se měl do práce obléct tak, aby se cítil ... je trend apd. (Rekla bi, da je ta članek napisala ženska zaradi izbire besed: ponudba oblačenja je široka, vsak naj bi se za službo oblekel tako, da bi se počutil ... je trend itn.)

Muži neumí mluvit o módě.« (Moški ne znajo govoriti o modi.)

»*Díky větě A v případě oblékání i jistou obět'.*« (Zaradi sledeče povedi: in v primeru oblačenja tudi določeno žrtev!)

Graf 11: Kategorizirane utemeljitve anketirancev za določitev spola za ženski in moški spol skupaj

Pri drugem članku je spol avtorja članka 21% vprašanih utemeljilo s slogom pisanja, 67% pa je spol avtorja utemeljevalo glede na temo, tj. hokej. 3% vprašanih je svojo odločitev utemeljilo glede na besede, ki jih je uporabil avtor v besedilu, 9% pa z odgovori, ki ne spadajo v nobeno izmed že naštetih kategorij. Pri določitvi avtorja je bila torej odločilna sama tema, avtorstvo pa so pripisali moškemu spolu, predvsem zato, ker članek govori o hokejskih dresih. Stereotipi, ki jih tukaj srečamo, so povezani z znanjem žensk o športu, sposobnosti pisanja o hokeju ipd.

Svojo odločitev, da je avtor besedila moški, so anketiranci utemeljili sledeče:

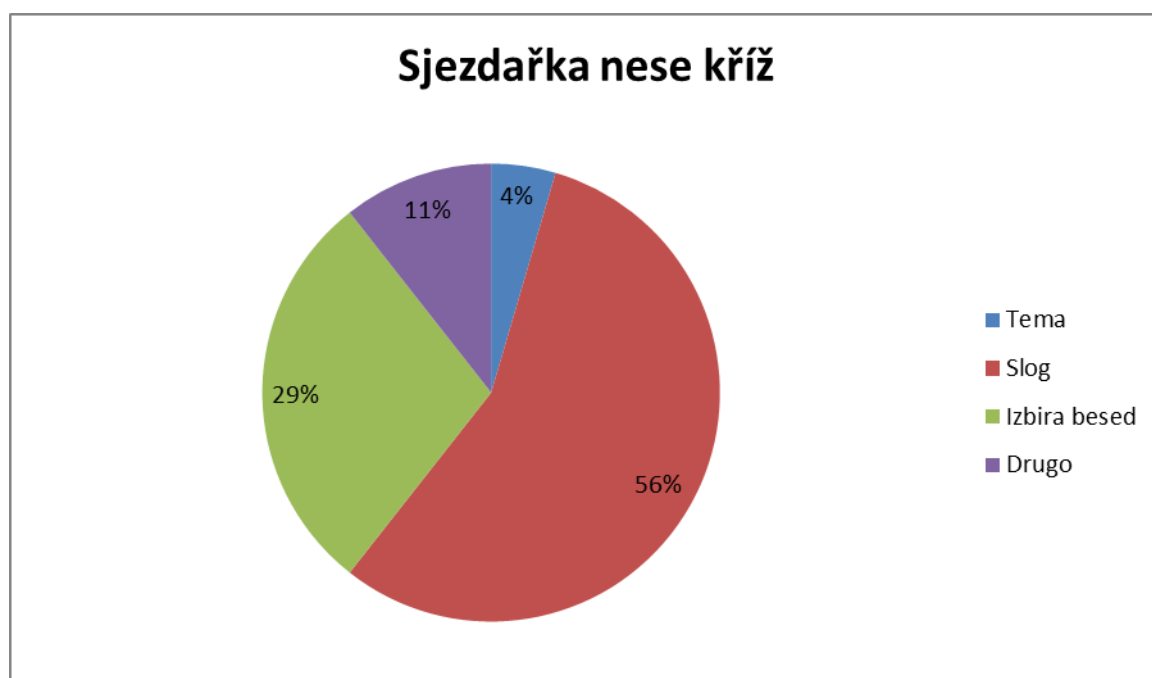
»Bez emocií.« (Brez čustev.)

»Znalost hokeje, neznám ženu, která by věděla, kdy jsme poprvé vyhráli MS v hokeji.« (Znanje hokeja, ne poznam ženske, ki bi vedela, kdaj smo prvič zmagali na svetovnem prvenstvu v hokeju.)

»Většina sportovních novinářů jsou muži.« (Večina športnih novinarjev je moških.)

Anketiranci so svojo odločitev, da je avtor besedila ženska, utemeljili takole:

»Muž nemá velkou potřebu oblečení řešit.« (Moški nima velike potrebe po ukvarjanju z oblačenjem.)

Graf 11: Kategorizirane utemeljitve anketirancev za določitev spola za ženski in moški spol skupaj

Pri tretjem članku je spol avtorja članka 56% vprašanih utemeljilo s slogom pisanja, samo 4% pa je spol avtorja utemeljevalo glede na temo besedila. 29% vprašanih je svojo odločitev utemeljilo glede na besede, ki jih je uporabil avtor v besedilu, 11% pa z odgovori, ki ne spadajo v nobeno izmed že naštetih kategorij. Pri določitvi avtorja je bil odločilen slog avtorja, čeprav je mogoče pri tem članku še najmanj izraziti, saj gre za članek, kjer se novinarka pogovarja z mlado smučarko. Kar 20% vseh anketirancev pa je besedilo označilo kot nevtrarno.

Svojo odločitev, da je avtor besedila moški, so anketiranci utemeljili z naslednjimi trditvami:

»Článek bez citu, výčet informací.« (Članek brez čustev, nizanje informacij.)

»Text je velmi nekvalitní a informace zbytečné.« (Besedilo je zelo nekvalitetno in informacije odvečne.)

»Je použito i slovo kouč, které bych čekal spíš z mužských úst.« (Uporabljena je tudi beseda trener/'coach', ki bi jo verjetneje bolj pričakoval iz moških ust.)

Anketiranci pa so žensko kot avtorico članka utemeljili takole:

»Mladá žena, používá slovo máma.« (Mlada ženska, uporablja besedo mama.)

»Hodně citově zabarvený text.« (Zelo čustveno obarvano besedilo.)

»Rmoutí mámu, to by muž nejspíš nenapsal.« (Žalosti mamu, to moški najbrž ne bi napisal.)

»Cítím z toho ženskou sounáležitost.« (Čutim v tem žensko pripadnost.)

Graf 11: Kategorizirane utemeljitve anketirancev za določitev spola za ženski in moški spol skupaj

Pri četrtem članku se je spol avtorja članka 30% vprašanih utemeljilo s slogom pisanja, kar 46% je spol avtorja utemeljevalo glede na temo. 12% vprašanih je svojo odločitev utemeljilo glede na besede, ki jih je uporabil avtor, prav tako 12% pa z odgovori, ki ne spadajo v nobeno izmed naštetih kategorij. Malo manj kot polovica anketirancev je spol avtorja oz. avtorice utemeljevalo s temo besedila, pri tem pa se je 73% anketiranih odločilo, da je avtor besedila moški ravno zaradi teme, kar je film o avtomobilih in omenjanje videoiger.

Svojo odločitev, da je avtor besedila moški, so anketiranci utemeljili sledeče:

»Žena by nenapsala karambolech , tuctová.« (Ženska ne bi napisala karambolih, navadna.)

»Myslím, že autorem je muž z důvodu dosti slov, která jsou myslím součástí mužské řeči.«

(Mislim, da je avtor moški zaradi veliko besed, ki so mislim da del moškega govora.)

»Přijde mi to, jako kdyby to psal sportovní komentátor.« (Zgleda, kot bi to pisal športni komentator.)

»Text má prvky mužského stylu např. zasviští.« (Besedilo ima prvine moškega stila npr. švigniti.)

»Takové recenze dělají jenom muži, zábavné a zajímavé.« (Takšne recenzije naredijo samo moški, zabavne in zanimive.) Anketiranec moškega spola

»Myslím, že by byl z videohry muž více nadšený.« (Mislim, da bi bil moški nad videoigro bolj navdušen.)

Pri tem opazimo nerazumevanje besedila ali nenatančno branje, saj avtor članka samo primerja odsek filma z videoigro.

»Sexistické předsudky.« (Seksistični predsodki.)

»Text obsahuje výrazy, které zaujmou i pobaví. Věcná, skvělá recenze. Na tohle ženy nemají.« (Besedilo vsebuje izraze, ki pritegnejo in zabavajo. Stvarna, odlična recenzija. Tega ženske ne zmorejo.)

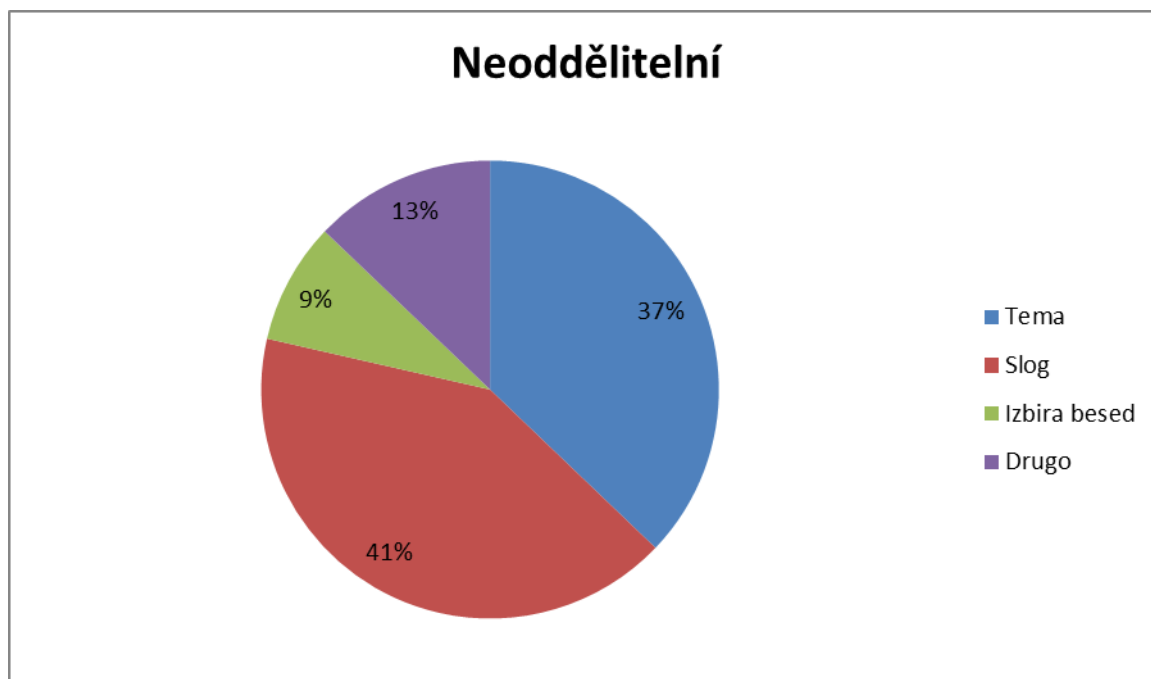
»Nešťastný fanoušek Matrixu.« (Nesrečen oboževalec Matrice.)

»Drsný chlapský svět.« (Drzen svet »dedcev«.)

»Mužský typ humoru.« (Moški tip humorja.)

Anketiranci so svojo odločitev, da je avtor besedila ženska, utemeljili takole:

»Muž by nepoužil tolik vedlejších vět, jeho text by byl »koncentrovanější« na informace.« (Moški ne bo uporabil toliko spremljevalnih povedi, besedilo bi bilo bolj skoncentrirano na informacije.)

Graf 11: Kategorizirane utemeljitve anketirancev za določitev spola za ženski in moški spol skupaj

Pri zadnjem članku je spol avtorja članka 41% vprašanih utemeljilo s slogom pisanja, 37% je spol avtorja utemeljevalo glede na temo. 9% vprašanih je svojo odločitev utemeljilo glede na besede, ki jih je uporabil avtor v besedilu, 3% pa z odgovori, ki ne spadajo v nobeno izmed že naštetih kategorij. Pri določitvi avtorja je bila torej odločilna tema in slog pisanja, 65% pa se je pri tem članku odločilo, da je avtor ženska. Članek je sicer napisal moški, ampak vidimo, da ni na izbiro spola avtorja vplivala samo tema, ampak tudi slog pisanja, in sicer v skoraj enaki meri. Svojo odločitev, da je avtor besedila moški, so anketiranci utemeljili sledeče:

»*Použití slov part'ák, dno, spousta fakt.*« (Uporaba besed partner, dno, veliko dejstev). Avtor naj bi bil moški.

Anketiranci so svojo odločitev, da je avtor besedila ženska, utemeljili takole:

»*O tento televizní pořad se muž snad ani zajímat nemůže.*« (Za to oddajo se moški zanimati niti ne more.)

»*Použití zdrobnělin.*« (Uporaba pomanjševalnic.)

»*Muž by doufám nepsal o takové stupidní komediantské dvojici.*« (Moški bi upam ne pisal o takšnem neumnem komedijantskem paru.)

»Protože ženy jsou zvědavější a víc se zajímají o život jiných lidí.« (Ker so ženske bolj radovedne in se bolj zanimajo za življenje drugih ljudi.)

4 INTERPRETACIJA REZULTATOV

4.1 Prva hipoteza

Bralci bodo določene teme, npr. šport, stereotipno povezali z avtorjem, teme kot so npr. sreča in zvezdniki, pa z avtorico.

Hipotezo lahko potrdim, saj so bralci temo povezovali s spolom avtorja članka, in to tako v slovenščini in češčini. Predvsem pri češkem delu raziskave se je pokazala močna povezava med temo besedil in izbiro spola avtorja oz. avtorice besedila. Pri članku *Jak se oblékat do práce* se je kar 73% odločilo, da je avtor ženska, skoraj polovica vseh pa se je odločila za spol avtorja na podlagi teme, ker naj bi se z oblačenjem ukvarjale predvsem ženske. Takšen rezultat bi tudi lahko bil rezultat kulturnih okoliščin in odnosa, ki ga imajo Čehi do mode. Zato bi lahko videli vzrok tudi v tem, da dojemajo modo in oblačenje predvsem kot nekaj, s čimer se ukvarjajo ženske.

»Ne obviňujte mne ze sexismu, ale tím, kde leží hranice dress code, se zabývají spíše ženy.«
(Ne obtožujte me seksizma, ampak s tem, kje so meje oblačenja, se bolj verjetno ukvarjajo ženske.)

Tudi pri članku o hokejskih dresih se je 73% vprašanih odločilo, da je avtor moški, kar so v 67% utemeljili s temo, ker so moški tisti, ki se zanimajo za hokej, npr..« *»Žena to neví a nezajímá ji to.«* (Ženska to ne ve in je ne zanima.)

Prav tako pri članku *Jízda z Matrixu zpátky do školky* se je 70% vprašanih odločilo za moškega avtorja, in sicer skoraj polovica na podlagi teme, to je film, znanstvena fantastika in primerjanje filma z videoigami.

»Ženy neví, co science fiction a videohry jsou.« (Ženske ne vejo, kaj so znanstvena fantastika in videoigre.)

Pri članku *Z bankovcem v žepu* so judo povezovali z moškim avtorstvom in svojo izbiro tudi utemeljevali s tem, da ponavadi judo komentirajo moški novinarji, medtem ko so žensko profesionalno kolesarstvo povezovali z ženskim avtorjem, kljub temu pa se je največ anketiranih odločilo (48%), da je avtor članka moški, in sicer na podlagi sloga pisanja in teme, tj. šport.

Članek o Susan Boyle so bralci v 37% povezali z ženskim avtorstvom, ker naj bi to bile trač revije, rumeni tisk, ker ženske gledajo te oddaje na televiziji, ker jih zanimajo zvezdniki itn.

»Sklepam, da je avtorica besedila ženska, ker se gre tako rekoč za estrado in zvezdništvo.«

Podobno je bilo pri češkem članku *Neoddělitelní*, kjer je zaradi teme in sloga prevladovali žensko avtorstvo. Temo sreče, ljubezni in odnosov pa je kar 53% vprašanih določilo za ženski spol, kar so v skoraj polovici primerov utemeljili, da je avtor ženska zaradi teme danega besedila.

»Zato, ker je tako »pocukrano« in new agevsko, s tem se moški skoraj nikoli ne ukvarjajo in ne pišejo.«

»/.../ Moški ne znajo govoriti o intimi.«

Čeprav se pri članku *Ali si srečen* kar 40 % anketiranih ni moglo odločiti za spol.

»To je napisal psiholog, spola ne moremo določiti.«

Če primerjam češki in slovenski del raziskave, lahko vidimo, da so se Čehi odločila za spol avtorja večinoma na podlagi teme, Slovenci pa predvsem na podlagi besed, uporabljenih v besedilih in slogu avtorja. Na te rezultate je lahko vplivala tudi starost anketirancev, saj je povprečna starost čeških govorcev mlajša, večinoma so bili to gimnazijci in dijaki srednje poklicne šole.

4.2 Druga hipoteza

Bralce tema zavede, da se pri izbiri spola avtorja članka odločijo napačno.

Hipotezo lahko deloma potrdim, saj je do določene mere tema zavedla anketirance, da so na podlagi teme določali spol avtorja članka. Prav tako pa so v besedilih razpoznavali različne elemente v slogu, izbiri besedišča in druge elemente, ki so po njihovem mnenju izražali spol avtorja. Zanimivo je dejstvo, da tudi za temo velja, da je bila za nekatere dokaz, da je avtor moški, za druge pa je bil to dokaz ženskega avtorstva, to se je najbolj opazilo pri članku *Ali si srečen*.

»Izkušnje imam, da o takih socialnih stvareh ponavadi pišejo moški.«

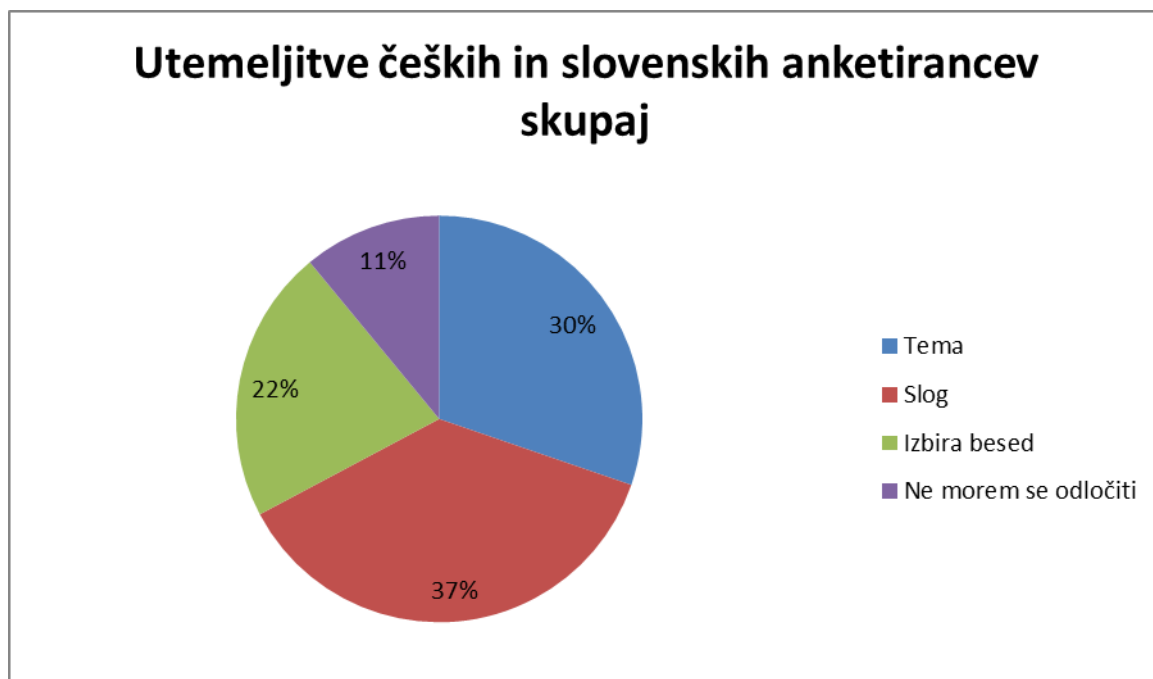
»Članek govori o čustvih, o medsebojnih odnosih. Po mojem mnenju moški le redko govorijo ali pišejo o teh stvareh.«

Če pogledamo rezultate, ugotovimo, da je večina anketirancev napačno izbrala spol avtorja članka, razen pri članku *Z bankovcem za pas*, ker se je kljub temu, da članek govori o športu, skoraj polovica odločila za ženski spol avtorja in pri članku *Sjezdačka nosí kříž příjmení Křížová*, kjer je avtorica besedila ženska in so se anketirani prepričljivo odločili, da je avtorica ženska. Pri članku *Suzanine sanje so razblinili milijoni* se največ anketiranih (43%) ni moglo odločiti za spol avtorja. Iz rezultatov raziskave lahko sklepamo, da iz besedila ni razvidno, kdo je avtor besedila, saj so se anketiranci v veliki večini zmotili, pri čemer pa je imela vpliv tudi tema besedila.

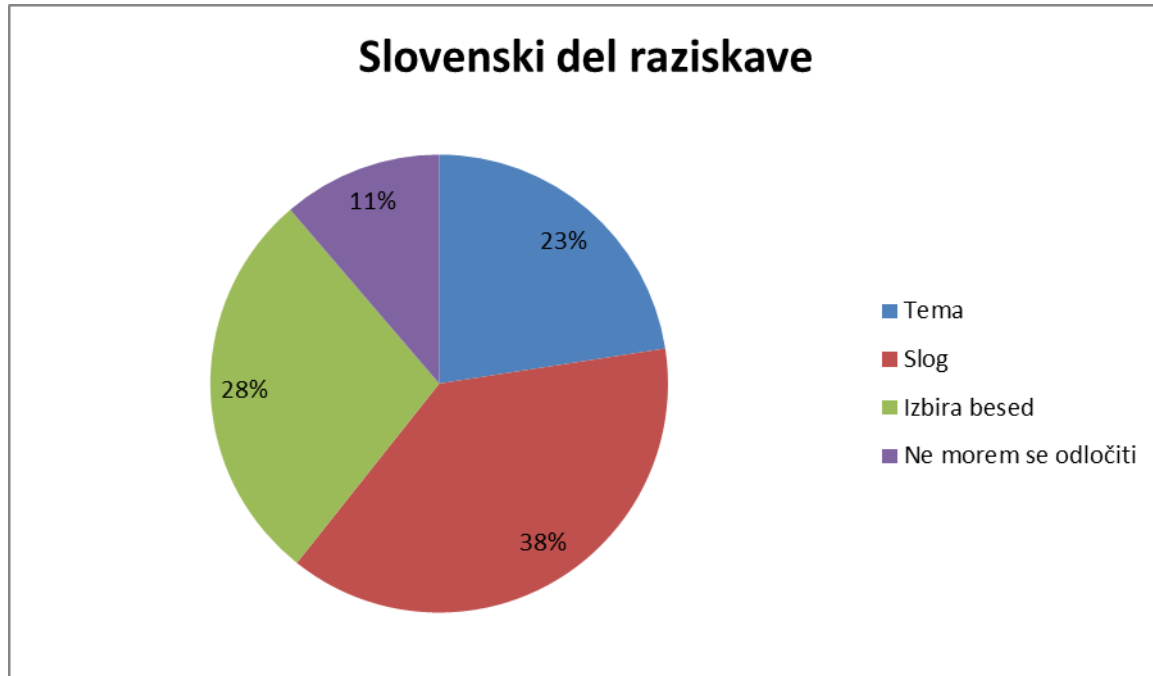
4.3 Tretja hipoteza

Tema članka bo bolj vplivala na izbiro spola avtorja članka kot slog pisanja ali uporaba določenih besed.

Hipotezo lahko ovržem, saj se je pri moji raziskavi pokazalo, da je na izbiro spola avtorja v obeh delih raziskave skupaj pokazalo, da je najbolj vplival slog, ki so ga avtorji uporabili v svojih člankih. Pri tem želim izpostaviti, da so bili članki v slovenskem in češkem delu raziskave različni, vsi pa so bili objavljeni v časopisu ali reviji, ki niso v kategoriji ženskih ali moških revij, če ne štejem revij *Ona* in *Cosmopolitan*. V 37% so se anketiranci odločili, da se spol avtorja razkriva v slogu pisanja, 30% se jih je odločilo glede na temo, 22% glede na uporabljene besede, 11% pa se jih ni moglo odločiti za spol avtorja glede na dana besedila. Iz tega vidimo, da nobeden izmed dejavnikov ni močno prevladal nad drugimi.

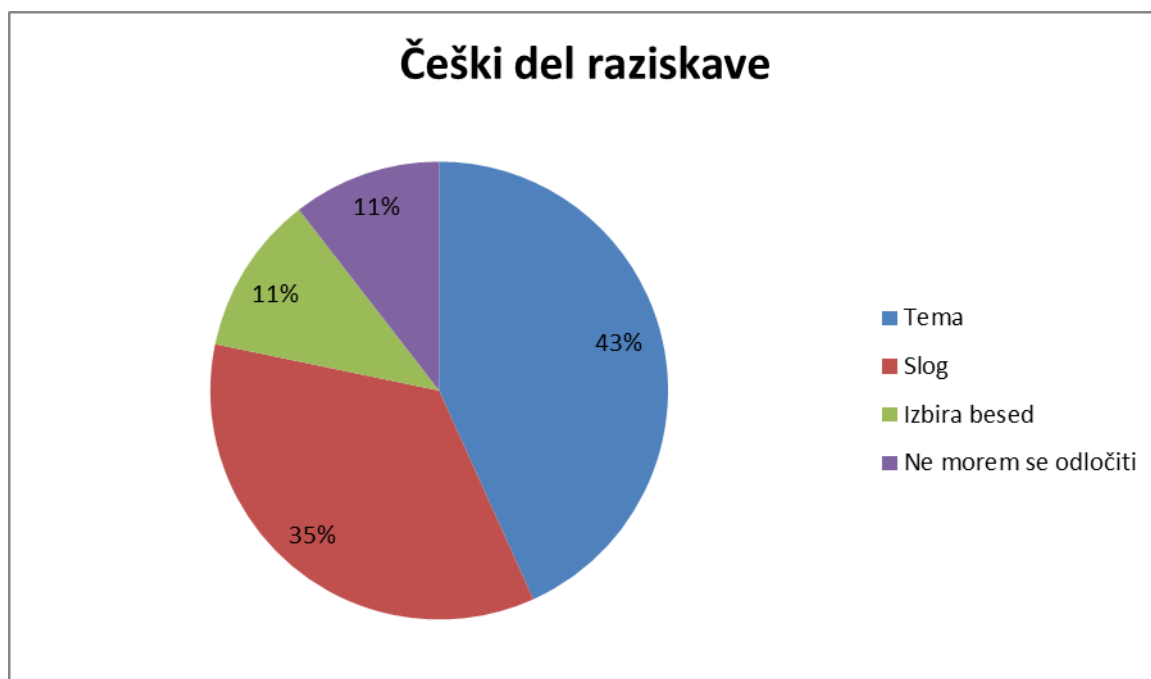

Graf 12: Kategorizirane utemeljitve vseh anketirancev za določitev ženskega in moškega spola

Graf 13: Kategorizirane utemeljitve slovenskih anketirancev za določitev ženskega in moškega spola

V slovenskem delu raziskave je prav tako prevladala utemeljitev, da je spol avtorja besedila razviden iz sloga pisanja, in sicer v 38%, na drugem mestu pa so se znašle besede, ki pripadajo ženskemu ali moškemu avtorju z 28%. 23% anketirancev se je odločilo, da je spol avtorja razviden iz teme, 11% pa se jih ni moglo odločiti za spol avtorja besedila. Za slovenske dijake in študente so bile poleg sloga odločilne besede, ki so bile čustveno zaznamovane ali pa so slogovno izstopale iz besedila. Teme besedil niso bile zelo izrazito stereotipno povezane z določenim spolom kot npr. članek o hokeju ali o oblačenju v češkem delu raziskave.

Graf 14: Kategorizirane utemeljitve čeških anketirancev za določitev ženskega in moškega spola

Pri češkem delu raziskave pa je zagotovo prevladala tema pri določanju spola avtorja besedila, in sicer s kar 43%. Sledi slog avtorja z 35% in izbira besed z 11%. Tudi tukaj se 11% anketiranih ni moglo odločiti za spol avtorja besedila. Visok odstotek pri utemeljevanju spola lahko pripišemo temi člankov, ki so povezani s češko kulturo. In sicer je hokej za češko kulturo zelo pomemben, stereotipno ga seveda povezujejo z moškim spolom. Tudi članek *Jak se oblekát do práce* govori o oblačenju, moda pa splošno rečeno (mogoče ponovno stereotipno) moškega spola ne zanima preveč.

Ne glede na vse pa lahko zaključimo, da je kljub vsemu prevladal osebni slog avtorja, ki so ga bralci nato iz takšnega ali drugačnega razloga označili za moškega ali ženskega. Pri tem so stereotipno izpostavljali podobne elemente sloga ali besedila.

Za avtorja je značilno:

- kritičnost, ostrost, strogost,
- sproščenost, flegmatičnost,
- brez čustev in metafor, strokovnost, brez lastnega mnenja,
- veliko podatkov, jedrnatost, kratkost,
- objektivnost, preprostost, jasnost,
- uporaba pridevnikov,
- šibka prisotnost tvorca besedila.

Za avtorico je značilno:

- čustvenost, čutnost, globina besedila, sentimentalnost, romantičnost,
- več opisovanja, vživljanje v temo ali anketiranca,
- podrobnosti, nepomembni podatki,
- pretiravanje, olepševanje,
- skrbno oblikovano besedilo in izbira besed,
- pogosta uporaba veznikov, pridevnikov, pomanjševalnic,
- subjektivnost, optimističnost, ponavljanje.

4.4 Četrta hipoteza

Bralci podajo različne, ponavadi stereotipne argumentacije, zakaj je nek članek napisal moški oz. ženska.

Hipotezo lahko potrdim, saj so anketiranci podali celo vrsto različnih utemeljitev, zakaj mislijo, ali je avtor članka ženska ali moški. Prav tako si med seboj nasprotujejo z utemeljitvami, iste stavke oziroma povedi in besede označijo enkrat za ženske, drugič za moške, nekomu se slog pisanja zdi popolnoma moški, drugič pa predvidevajo, da bi moški avtor to napisal ali razumel drugače. Pri tem bi bilo zanimivo raziskavo razširiti in narediti še raziskavo pri starejši populaciji. Glede na to, da sem anketirala tudi sloveniste, se mi zdi zaskrbljujoče njihovo utemeljevanje odgovorov, stereotipno sklepanje in nekritično branje besedila, neupoštevanje konteksta in sporočilnega namena tvorca besedila. Podobno je bilo tudi na drugih študijskih smereh, pedagogiki in logopediji. Tudi na Češkem sem dobila stereotipne argumentacije, predvsem moški anketiranci so bolj izrazito izražali svoje mnenje, kar pa lahko pripišemo anketiranje gimnazijcev v manjšem mestu in dijakov srednje poklicne šole, ko najstniki iščejo svoje spolne vloge v družbi in so še bolj pod vplivom starejše generacije, kar pa seveda velja tudi za slovenske anketirance. Primeri stereotipnega utemeljevanja spola avtorja besedila.

Logopedi:

»Ker se mi zdi, da moški ne bi članka napisal s toliko »napihnjjenosti« z vsemi pretiravanji.«

»Avtor(ica) zelo podrobno opisuje ta dogodek in osebo, ni objektivno poročanje, spušča se v globino, kaj je še v ozadju te zgodbe, ne le površinskega.«

»Navaja objektivne podatke, manj olepšav, ne uporablja ne vem kakšnih finih besed.«

»Ker je poln nepomembnih detajlov in v določenih točkah kritično opisuje.«

Pedagogi:

»Subjektivnost, čustvenost.«

»Mislim, da je avtorica ženska zaradi pridevnikov, ki so v besedilu, zaradi dobrega opazovanja lastnosti trenerke.«

»Uporablja veliko pridevnikov, ki bi jih pripisala izrazoslovju ženske.«

»Zaradi opisa oseb.« Avtor naj bi bila ženska.

»Zaradi natančnosti in uporabljenih pridevnikov.« Avtor naj bi bila ženska.

»Ker se lahko samo ženska tako poglobi v srečne osebe.«

»Objektiven opis, veliko pridevnikov.« Avtor naj bi bil moški.

»Povezava z znanstvenofantastični filmi, moški so tej zvrsti filma bolj naklonjeni.«

Slovenisti:

»Menim da so takšna besedila tipična za ženske. Težko si predstavljamo, da bi moški pisal tako čutno besedilo, pa čeprav govori o drugih.«

»Ženske večkrat uporabljajo take besede: neuresničene sanje, velika ljubezen.«

»Članek je zelo čustven, govori o sreči in sprejemanju, česar moški ne pišejo radi. Avtorica se pogloblja v čustva in dodaja svoje prijazno mnenje.«

»Ker je več športnih novinarjev kot novinark.«

»Opis ni tako lepo oblikovan in besede niso »premišljeno« izbrane, *jih ni veliko, ne obrazložujejo dodatno, kot ko besedilo ustvari ženska.«*

»Besedilo se mi zdi nekako »pokroviteljsko«. Zdi se mi, da bi izraza naša dekleta in punce prej uporabil moški kot ženska.«

Bohemisti:

»Ženy neví, co science fiction a videohry jsou.« (Ženske ne vejo, kaj je znanstvena fantastika in videoigre.) Anketiranec moškega spola.

»O tento televizní pořad se muž snad ani zajímat nemůže.« (Moški se za takšno tv oddajo niti ne more zanimati.)

»Text je velmi nekvalitní a informace zbytečné.« (Besedilo je zelo nekvalitetno in informacije odvečne.)

»Znalost hokeje, neznám ženu, která by věděla, kdy jsme poprvé vyhráli MS v hokeji.« (Znanje hokeja, ne poznam ženske, ki bi vedela, kdaj smo prvič zmagali na svetovnem prvenstvu v hokeju.)

»Muž by doufám nepsal o takové stupidní komediantské dvojici.« (Moški bi upam ne pisal o takšnem neumnem komedijantskem paru.)

»Takové recenze dělají jenom muži, zábavné a zajímavé.« (Takšne recenzije naredijo samo moški, zabavne in zanimive.) Anketiranec moškega spola.

Gimnazijci:.

»Ker govori o ženski Susan Boyle.«

»Besedilo je navdihujoče in mislim, da je ženska bolj sposobna ustvariti takšno besedilo.«

»Muž nemá velkou potřebu oblečení řešit.« (Moški nima velike potrebe po ukvarjanju z oblačenjem.)

Dijaki poklicne šole:

»Protože ženy jsou zvědavější a víc se zajímají o život jiných lidí.« (Ker so ženske bolj radovedne in se bolj zanimajo za življenje drugih ljudi.)

Muži neumí mluvit o módě.« (Moški ne znajo govoriti o modi.)

4.5 Peta hipoteza

Bralci določene besede, npr. mačo, mazači itn., označijo kot tiste, ki razkrivajo stil pisanja določenega spola. Pri tem izpostavijo čustveno ali stilno zaznamovane besede, ki jih označijo za »moško« ali »žensko« leksiko.

Hipotezo lahko potrdim, saj so anketiranci zapisali različne besede, za katere trdijo, da jih uporabljajo predvsem ženske/moški, ali nasprotno, da jih moški/ženski spol ne uporablja, pri tem niso izpostavljene okoliščine ali namen sporočanja, ampak so izpostavljene posamezne besede. Z avtorjevo izbiro naj bi se nezavedno kazal njihov spol. Besede, ki so jih izbrali anketiranci, so bile največkrat čustveno zaznamovane ali so tako ali drugače izstopale v besedilu.

»Besedilo se mi zdi nekako »pokroviteljsko. Zdi se mi, da bi izraza naša dekleta in punce prej uporabil moški kot ženska.«

»Použití slov part'ak, dno, spousta fakt.« (Uporaba besed partner, dno, veliko dejstev). Avtor naj bi bil moški.

»Text má prvky mužského stylu např. zasviští.« (Besedilo ima prvine moškega stila npr. švistniti.)

»Potažmo by muž nepoužil.« (Moški ne bi uporabil besede oziroma.)

»Je použito i slovo kouč, které bych čekal spíš z mužských úst.« (Uporabljena je tudi beseda trener/'coach', ki bi jo verjetneje bolj pričakoval iz moških ust.)

»Žena by nenapsala karambolech , tuctová.« (Ženska ne bi napisala karambolih, navadna.)

V čeških besedilih so anketiranci izpostavili besede: *potažmo, zasviští, jistá obet', karambol, tuctová, kouč*. Besede so ali bolj zborne ali čustveno zaznamovane, največkrat gre za sleng, zaznamovane pa so predvsem zaradi konteksta, v katerem se pojavljajo. V slovenskih besedilih pa so anketiranci prav tako izpostavili čustveno zaznamovane besede npr. *mačo, nelepa, nemlada, grejo na gel in vodo, mazači itn.* V *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* (2008, elektronska izdaja) najdemo gesli:

mazač -a m (a)l. nav. slabš. kdor nestrokovno opravlja

nelepota -e ž (e-o) lastnost, značilnost nelepega: lepota in nelepota / ekspr. doživljal je nelepoto medsebojnih odnosov

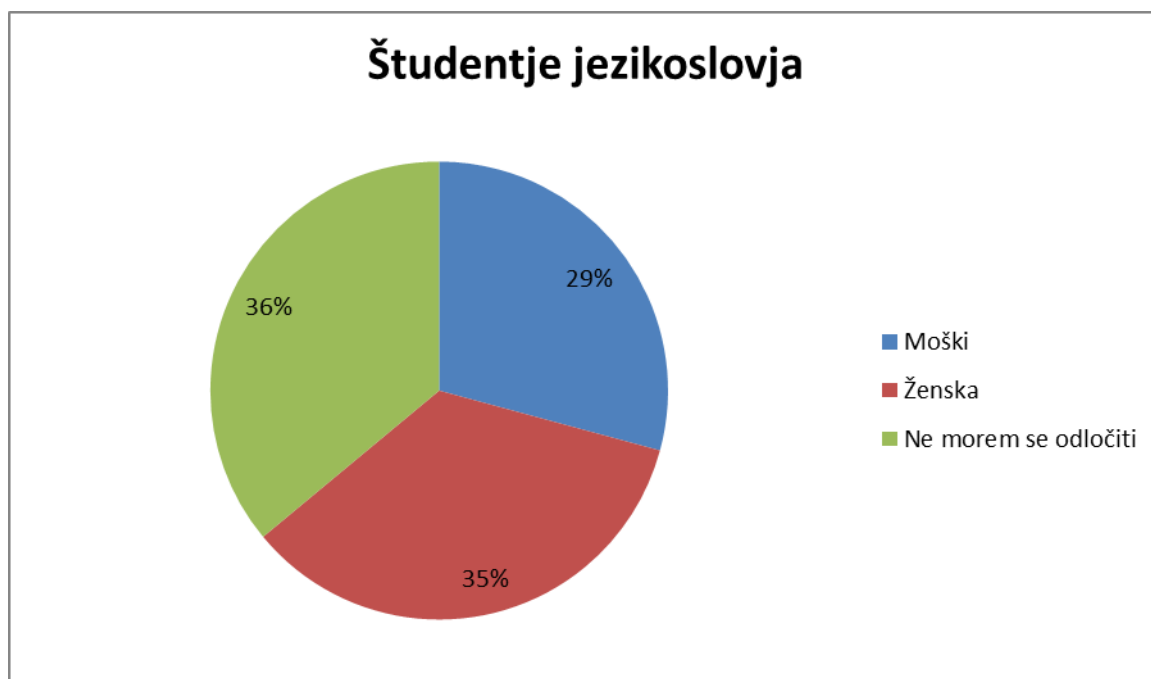
Zanimiva je utemeljitev, kjer vidimo, da gre za nerazumevanje besedila:

»Ker najverjetneje ne bi moški Jereba poimenoval mačo oz. več možnost je, da ga tako poimenuje ženska.« Anketiranec je bil gimnazijec.

4.6 Šesta hipoteza

Študentje jezikoslovja manj stereotipno razmišljajo o spolu avtorja besedila kot nejezikoslovci.

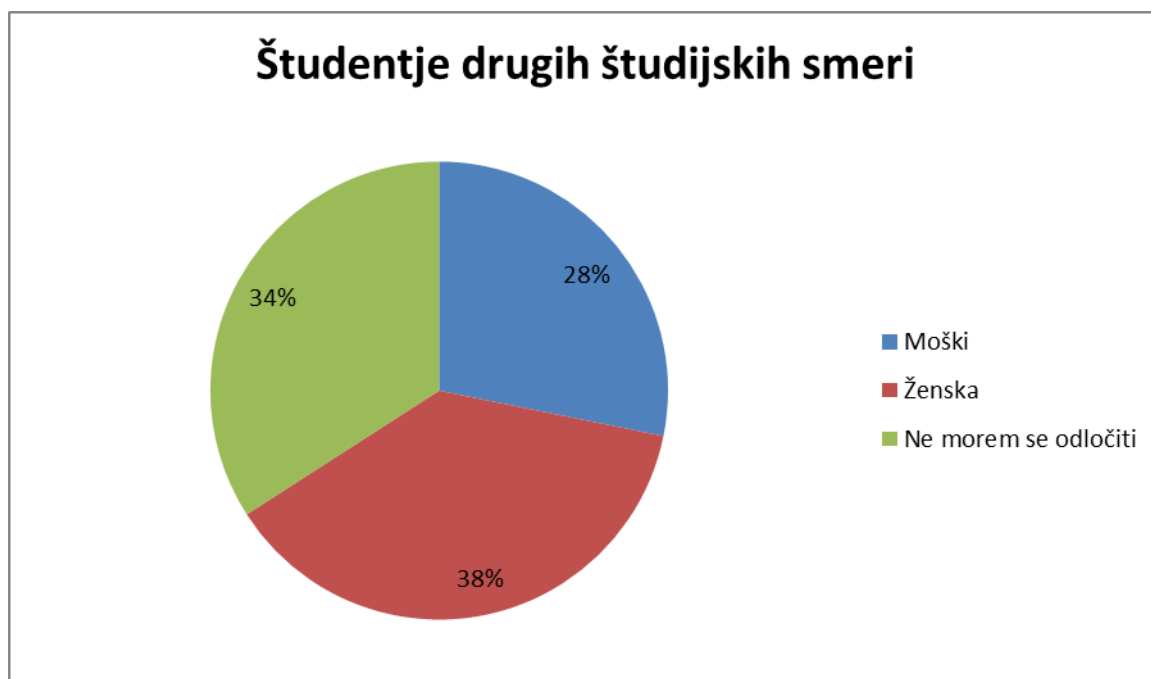
Hipotezo lahko ovržem, saj je razlika med študenti jezikoslovja in študenti drugih smeri minimalna.

Graf: Določanje spola avtorjev besedila pri študentih jezikoslovja

Pri študentih jezikoslovja, tj. slovenistike in bohemistike, vidimo, da se je 29% anketiranih odločilo za moški spol pri člankih, 35% za ženskega in največ, to je 36%, za odgovor ne morem se odločiti. Največ anketirancev se je odločilo, da spol avtorja ni razviden, da ga ne morejo določiti ali pa da je besedilo nevtrarno. Ta rezultat je razveseljiv, saj pomeni, da se je

kljub vsemu 36% vseh vprašanih odločalo nestereotipno. Rezultat bi lahko bil tudi posledica tega, da je bilo največ anketiranih jezikoslovcev slovenistov prvega in drugega letnika, ki po novem bolonjskem programu v prvem letniku poslušajo predmet *Pragmatika* pri red. prof. dr. Simoni Kranjc, kjer se ukvarjajo s pragmatiko, razumevanjem besedil in sporočanjem.

Graf: Določanje spola avtorjev besedila pri študentih drugih študijskih smeri

Pri študentih drugih smeri vidimo, da procentualno rezultati samo minimalno dostopajo v prid jezikoslovcem. 28% anketiranih se je odločilo za moški spol, 38% za ženskega, 34% pa spol avtorja ni moglo določiti, ker se jim je zdelo besedilo nevtrarno ali pa da spola avtorja niso mogli prepoznati iz besedila. 2% razlike se mi zdita glede na več kot tristo rešenih vprašalnikov zanemarljiva, čeprav je pri jezikoslovcih prevladal moški spol in s tem bolj stereotipno odgovarjanje na vprašalnik.

4.7 Sedma hipoteza

Bralci ne doživljajo istih besed, besednih zvez in stavkov kot tipično moških in tipično ženskih.

Hipotezo lahko potrdim, saj se je izkazalo, da so bile besede v besedilu v 22% dokaz spola avtorja članka, kljub temu, da so si trditve anketirancev pri tem, ali je beseda del »ženske« ali »moške« leksike, med seboj nasprotovale. Sklepam lahko, da bralci kot naravni govorci slovenskega ali češkega jezika enkrat besede zaznavajo bolj kot takšne, ki jih uporabljajo moški, drugič bolj kot ženske in da govorci z jezikovno zmožnostjo ne pridobijo neke skupne zavesti o tem, katere besede naj bi uporabljal kateri spol, kar se sklada s pragmatičnim pristopom, kjer so izpostavljene sporočanje okolščine in naj bi izbira besed ne bi bila odvisna od spola avtorja, kar zagovarjajo sociolingvisti. Kot primer navajam poved iz besedila *Z bankovcem za pas*:

Namesto mišičastega "mačo" trenerja začne ukaze kot po tekočem traku deliti suhljata in odločna trenerka Olga Štirba.

»Ker ženske ironično gledajo na mačo koncept.«

»Ker so nekateri izrazi v besedilu takšni, ki jih moški niti ne bi uporabili, npr. mačo ...«

»Mislim, da besedo mačo večkrat uporabljamo ženske kot moški.«

Pri tem je zanimiva primerjava z utemeljitvijo, kjer se za utemeljitev moškega kot avtorja uporablja ravno nasprotna trditev. In sicer da moško avtorstvo dokazuje uporaba besed, ki jih v večini uporabljajo le moški npr. mačo. Pri tem opazimo subjektivno zaznavanje »moškega« in »ženskega« besedišča, ki se razlikuje med govorci.

»Mislim, da je avtor besedila ženska, saj trenerja označuje kot mišičastega mača. Tega gotovo ne bi pisal moški, če je »zdravo« usmerjen.« To utemeljitev je napisal anketiranec moškega spola.

»Uporabljan je leksem dekleta. Na to, da je pisec moški, kaže tudi bolj »tehnično« izražen stavek »punce gredo na vodo« – avto gre na bencin.« To utemeljitev je napisal anketiranec moškega spola.

Pri članku *Suzanine sanje* začinili milijoni so se pojavljala podobne utemeljitve, vendar pa so bile deli besedila enkrat dokaz za moški, drugič za ženski spol avtorja. To kaže na to, da govorci iste prvine v besedilu zaznavajo enkrat kot moško, drugič bolj kot žensko pisanje. Gre za poved: »Susan pa ima še ene neuresničene sanje: skoraj 49-letna devica si želi doživeti veliko ljubezen.«

»Izrazi kot so devica, nemlada, nelepa, neurejena so me prepričali v to, da bi članek lahko napisal moški.«

»Zaradi zadnjega stavka dvomim, da bi katera ženska vključila v članek tako osebno stvar, kot je deviškost.«

»Glede na to, da je na koncu izpostavljena deviškost 49-letne pevke, sodim, da bi to napisal le moški avtor.« To utemeljitev je napisal anketiranec moškega spola.

»Na koncu izpostavi željo, potrebo po ljubezni ...« Avtorica naj bi bila ženska.

»Zadnji stavek se mi zdi bolj ženski, čeprav sem na začetku mislila, da je besedilo napisal moški.«

Zanimivo je tudi, da anketiranci niso izpostavili samo določenih besed, ampak tudi določenih besednih vrst npr. pridevniki naj bi bili značilni tako za moške kot tudi za ženske, medtem ko naj bi bili pogosti vezniki in zaimki značilni za ženske.

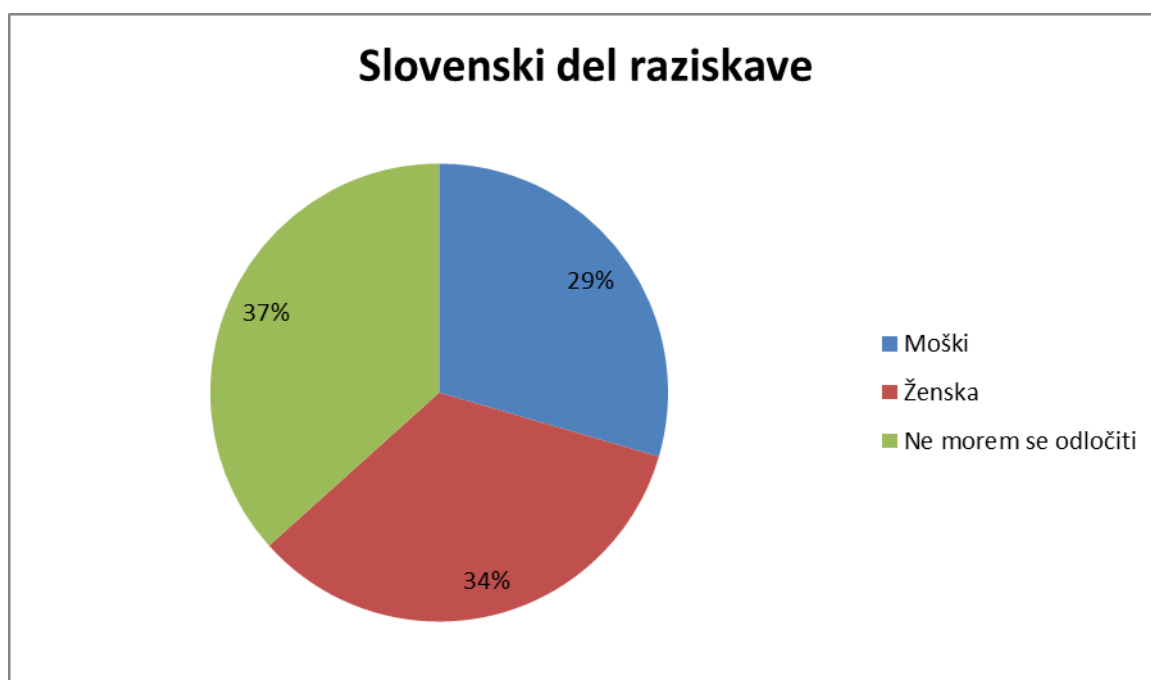
Použitá adjektiva, strohost textu.

Časté použití spojek a zájmen.

4.8 Osma hipoteza

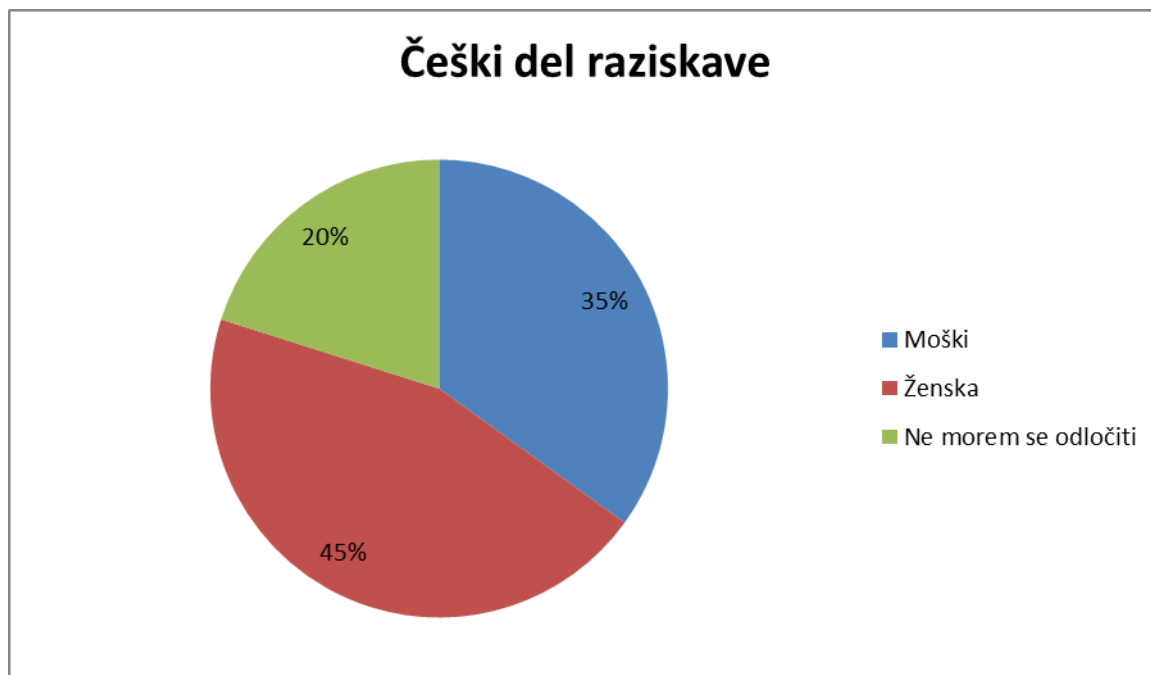
Med govorci češčine in slovenščine ni opaznejših razlik pri določanju spola avtorja besedila.

Hipotezo lahko samo deloma potrdim, saj so pojavile razlike med raziskavo na Češkem in v Sloveniji.

Graf: Določanje spola avtorja v slovenskih besedilih

V slovenskem delu raziskave se je 29% anketiranih odločilo za moški spol, 34% za ženskega in največ, to je 37% se jih ni moglo odločiti za spol avtorja besedila.

Graf: Določanje spola avtorja v čeških besedilih

V češkem delu raziskave se je 35% anketiranih odločilo za moški spol, kar 45% za ženski spol in samo 20% anketiranih se ni moglo odločiti za spol avtorja besedila. Če primerjamo

rezultate, vidimo, da se največ slovenskih anketirancev ni moglo odločiti za spol avtorja besedila, medtem ko so se na Češkem v večini odločali za ženski spol, malo manj za moškega. K tem rezultatom želim dodati komentar, da so češki članki zajemali spolno zelo stereotipno močne teme člankov kot npr. hokej, oblačenje in znane osebnosti, medtem ko so bili članki v slovenski raziskavi malo manj stereotipno izraziti, kjer so teme judo, žensko kolesarstvo in o sreči. Prav tako je bilo v češko raziskavo vključenih več dijakov in gimnazijcev.

4.9 Deveta hipoteza

Med dijaki in študenti bodo razlike pri utemeljevanju izbire spola avtorja tako v Sloveniji kot na Češkem.

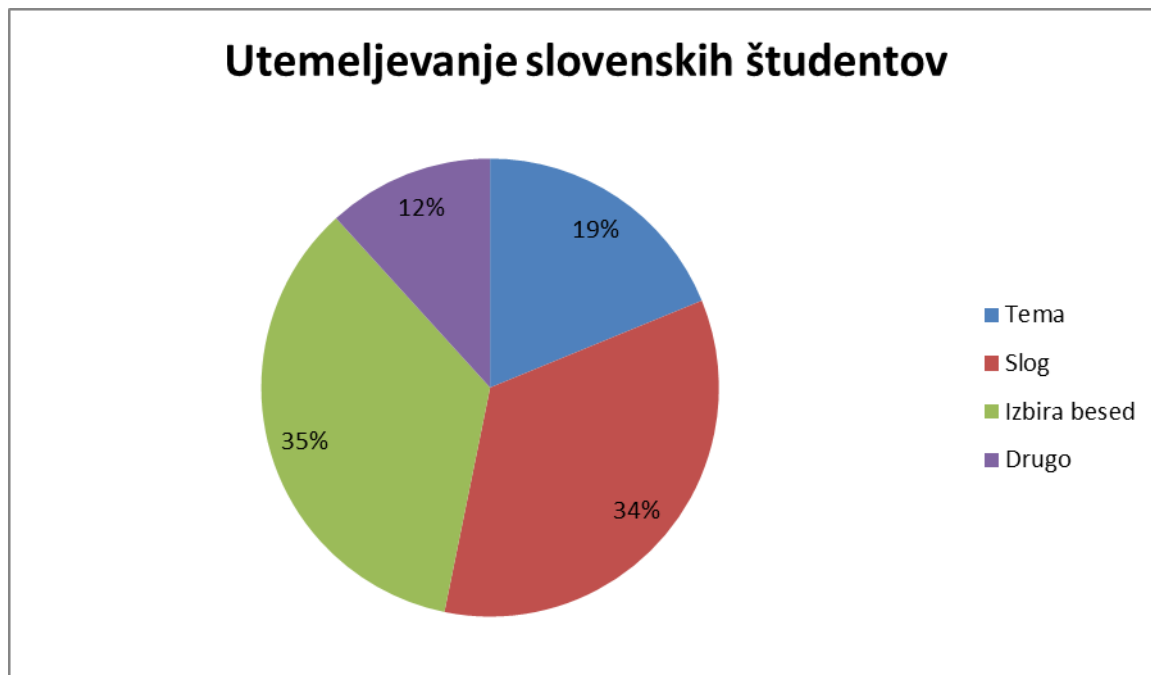
Hipotezo lahko deloma potrdim, saj so se v slovenskem delu raziskave pokazale razlike med dijaki in študenti, v češkem delu raziskave pa so bile razlike minimalne.

Slovenski del primerjave:

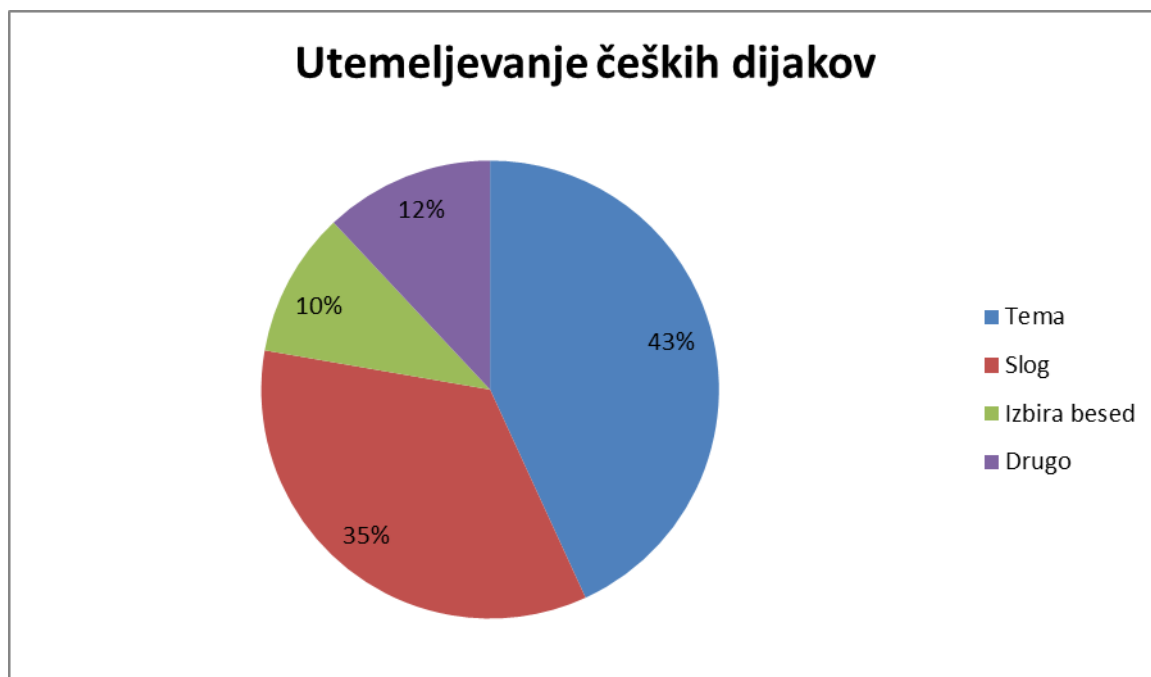
Graf: Utemeljevanje slovenskih dijakov

Slovenski dijaki so v 32% utemeljili spol avtorja s temo, 34% s slogom avtorja, 23% z izbiro besed, 11% pa je svoje odgovore utemeljilo z drugimi odgovori.

Graf: Utemeljevanje slovenskih študentov

Slovenski študentje pa so v samo 19% utemeljevali spol avtorja s temo, 34% s slogom in 35% z besedami iz besedila, 12% pa je spol avtorja utemeljilo na drugačen način. Če primerjamo obe skupini anketirancev, opazimo, da so dijaki v največji meri utemeljevali s slogom in temo, študentje pa z besedami in slogom. Razliko je možno razložiti iz odgovorov anketirancev, saj so mi študentje večkrat napisali, da ne želijo biti stereotipni, da se želijo temu izogniti ipd. Dijaki na to niso bili pozorni. Obe skupini pa sta v veliki večini opazili slog avtorja, kar ju tudi povezuje.

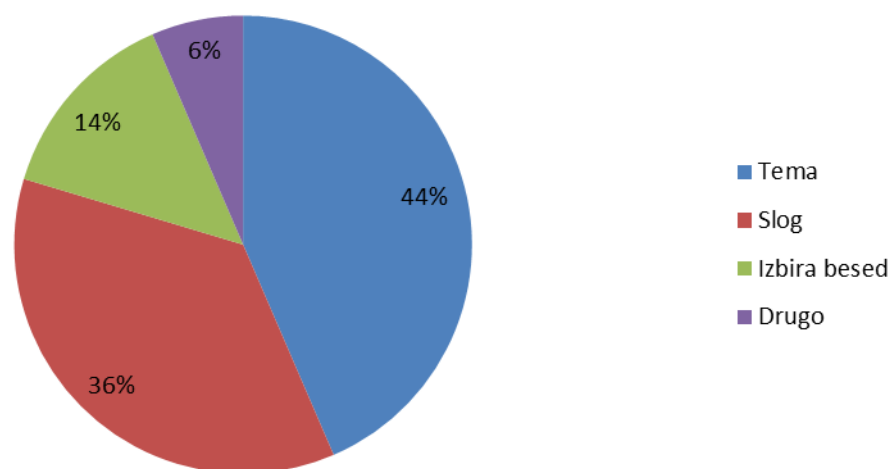

Graf: Utemeljevanje čeških dijakov

Češki dijaki s v 43% spol avtorja utemeljili s temo besedila, 35% s slogom, samo 10% z besedami iz besedila, 12% pa z odgovori, ki ne spadajo v nobeno izmed že naštetih kategorij. V veliki meri je pri čeških srednješolcih in gimnazijcih prevladovalo povezovanje spola avtorja besedila s temo danega besedila.

Pri čeških študentih pa je 44% vseh anketiranih utemeljilo svoje odgovore s temo besedila, 36% s slogom avtorja, 14% z izbiro besedišča, samo 6% pa z drugimi odgovori. Razlika med obema skupinama je minimalna, zato v češkem delu raziskave ni razlike med dijaki in študenti pri povezovanju avtorstva s temo, slogom ali besediščem izhodiščnih besedil.

Utemeljevanje čeških študentov

Graf: Utemeljevanje čeških študentov spola avtorja besedila

5 ZAKLJUČEK

V družbi obstaja polno stereotipov o ženskah, kar ni nič nenavadnega, saj predstavljajo več kot polovico svetovne populacije. Matere, žene, ljubice, dobre/slabe gospodinje, vaše opravljivke, spogledljivke, tajnice, skrbne, lepe, skrivnostne ipd. V sodobni družbi so na srečo tudi ugledne znanstvenice, iznajdljive kriminalistke, voznice avtobusov, gradbene inženirke, mornariške častnice. Ker te ženske delujejo na področjih, ki so stereotipno gledano seveda moška (Rozman 2007, 28).

Sicer lahko po rezultatih vprašalnika vidimo, da je večina vprašanih po prebranem članku *Ko bom velik, bom Robin Hood* sklepala, da je avtor članka moški, in sicer zaradi naštetih poklicev, ki so bolj »moški«, kar je zelo zanimivo. Tudi pri drugih člankih vidimo, da so se anketiranci pri določevanju avtorja zmotili, zato lahko sklepam, da ni mogoče določiti spola avtorja iz samega besedila in da naravni govorci češkega in slovenskega jezika ne občutijo razlike med moškim in ženskim diskurzom. Pokazalo pa se je, da smo vsi, ne glede na izobrazbo, vrsto študija, starost in tudi glede na interese posameznika (npr. določena študijska smer) podvrženi stereotipizaciji.

Pokazal se je tudi problem funkcionalne pismenosti, predvsem med dijaki in prvimi letniki študentov, saj so velikokrat anketiranci napačno razumeli dele besedil, jih interpretirali narobe ali pa je bil problem nerazumevanje dobresednega navedka in sporočevalca. Individualni slog avtorja oziroma avtorice je seveda najbolj izrazit element besedila, ki so ga bralci prepoznavali kot razodevanje spola, seveda pa velja, da je ravno to tisto, kar vpliva na samo tvorjenje besedila poleg seveda namena sporočanja. Komunikacija in namen sporočanja vplivata na izbiro besed, izraznih sredstev in seveda tudi na samo zgradbo besedila.

Pri raziskovanju bi bila lahko bolj pozorna na dejstvo, da sem izbrala članke s temo športa, kjer je v slovenski raziskavi judo mogoče manj stereotipno opredeljen kot moški šport, prav tako tudi kolesarstvo, medtem ko je hokej razumljen v družbi kot predvsem »moški« šport. Prav tako se zavedam, da sem v raziskavo vključila študente slovenistike, ki se z jezikom in besedili ukvarjajo pri svojem študiju (česar pa ni bilo sklepati po njihovih odgovorih), zato bi bilo zanimivo narediti še podobno raziskavo na kateri izmed drugih fakultet, kjer je tudi več študentov moškega spola.

Menim, da so potrebna še nadaljnja raziskovanja, ki bodo osvetlila to zelo kompleksno področje prepletanja jezika, kulture in spola. Sama sem uspela raziskati le zelo majhno področje obsežne in zelo pomembne dejavnike kot je vplivanje stereotipov na zaznavanje diskurza moških in žensk. Pri tem pa je odgovornost seveda na nas posameznikih, da skušamo preseči svoje izražanje in opazimo stereotipno tvorjenje in razumevanje besedil.

In kot poudarja Vesna Mikolič (2008) v članku *Diskurzivna narava predsodkov ter soočanje z njimi v sodobni demokratični družbi* nekateri teoretiki izpostavljajo dejstvo, da kljub temu, da se je v postmoderni družbi navidezno zmanjšal obseg rasnih in spolnih predsodkov, še ne moremo sklepati, da dejansko izginjajo, saj gre predvsem zato, da se izražajo na drugačen način. Tako tradicionalne predsodke nadomeščajo »moderni«, za katere je značilno, da svojo nenaklonjenost do določenih skupin izražajo prikrito in simbolno. Če so se torej tradicionalni predsodki nanašali na barvo kože, spol, se danes to kaže npr. kot razlika v izobrazbi, kulturni ravni, življenjskem stilu itn. (Mikolič 2008, 72). Zato mislim, da je potrebno, da smo na to pozorni tudi, ko razmišljamo o moškem in ženskem diskurzu na vseh ravneh jezika.

6 VIRI IN LITERATURA

- Coates Jennifer: *Woman, Men and Language*. London, 1992
- Cameron Deborah: *Working With Spoken Discourse*. London: Sage Publications, 2004
- Čechová Marie, Krčmová Marie in Minářová Eva: *Současná stylistika*, Praha, 2008
- Čmejrková Světlá: *Jazyk pro druhé pohlaví. Český jazyk na přelomu tisíciletí*; Praha, 1997
- Grepl Miroslav idr.: *Průruční mluvnice češtiny*. Karlík i dr. (ur.) Praha: Lidové noviny, 2003
- Hirschová Milada: *Pragmatika v češtině*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006
- Hladnik Miran: *Praktični spisovnik ali šola strokovnega ubesedovanja*. Ljubljana, 2002
- Hoffmannová Jana: *Sémantické a pragmatické aspekty koherence textu*. Praha, 1983
- Jílek Viktor: *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. Olomouc: Univerzita Palachého, 2009
- Krajnc Ivič Mira: *Razgovor kot vrsta komunikacijskega stika*. Maribor, 2009
- Kranjc Simona: *Govorjeni diskurz*. JiS, 42/7; Ljubljana, 1996/97
- Kranjc Simona: *Poglavja iz skladnje otroškega govora*. Mengeš, 2006
- Kranjc Simona: *Psiholingvistika v slovenistiki*. Celje, 1999
- Kolomá Jana: *Genderové předsudky a stereotypy v české společnosti*: diplomsko delo. Olomouc: Pedagogická fakulta, 2013
- Krčmová Marie idr.: *Dnešní problémy kultury mluveného projevu; Jazyk a kultura vyjadřování; Milanu Jelínkovi k pětasedmdesátinám*, Brno, 1998
- Kunst Gnamuš Olga: *Razumevanje in tvorjenje besedila; poskus pragmatične razčlemba*. Ljubljana, 1986
- Maříková Hana: *Proměna rolí muže a ženy v rodině*. Praha, 1999
- Mijatović Katja: *Govorjeni diskurz*. Ljubljana, 2006

- Mikolič Vesna: *Jezikovni korpusi v medkulturni komunikaciji*. Koper, 2009
- Mikolič Vesna: *Diskurzivna narava stereotipov in predsodkov ter soočanje z njimi v sodobni demokratični družbi*. Koper, 2008
- Pala Karel in Všíanský Karel: *Slovník českých synonym*. Praha: Lidové noviny, 2008
- Poniž Mihurko Katja: *Vloga spolnih identitet pri razvijanju literarne kompetence*. Ljubljana, 2009
- Pravidla českého pravopisu*. Školní vydání včetně Dodatku: Ústav pro jazyk český AV ČR. Praha: Fortuna, 2007
- Purkat Nataša: *Jezikovni in sociološki pogled na diskurz in rabo jezika : ob analizi razprav ob sprejemanju zakona o zdravljenju neplodnosti in postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo v državnem zboru RS: diplomsko delo*. Ljubljana, 2004
- Rozman Tadeja: *Slovar – jezika vladar*. Stereotipi v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi, Ljubljana, 2007
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*: Ljubljana. DZS, 2008
- Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*: Praha. Academia, 2006
- Šabec Ksenija: *Kdo je čefur za kranjskega Janeza: stereotipi in kulturne razlike v sodobnem evropskem kontekstu*. Stereotipi v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi; Ljubljana, 2007
- Toporišič Jože: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja, 2004
- Verdonik Darinka: *Analiza diskurza kot podpora sistemom strojnega simultanege prevajanja govora: doktorska disertacija*; Ljubljana, 2006
- Verdonik Darinka: *Korpusni pristop v analizi diskurza*. Ljubljana, 2009
- Verschueren Jef: *Razumeti pragmatiko*. Ljubljana, 2000
- Zuljan Kumar Danila: *Narečni diskurz: diskurzivna analiza briških pogovorov*. Ljubljana: ZRC SAZU, 2007
- Zdravec-Pešec Renata: *Pragmatično jezikoslovje: temeljni pojmi*. Ljubljana: Pedagoški inštitut, 1994

Zupan-Sosič Alojzija: *Spolna identiteta in sodobni slovenski roman*. Ljubljana, 2005

Zupan-Sosič Alojzija: *Robovi mreže, robovi jaza: Sodobni slovenski roman*, Maribor, 2006

Zupan-Sosič Alojzija: *Moški je glava in ženska srce – spolni stereotipi*. Stereotipi v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi; Ljubljana, 2007

7 PRILOGE

7.1 Slovenski vprašalnik

Vprašalnik

Moje ime je Meta Perme in pod mentorstvom red. prof. dr. Simone Kranjc in doc. dr. Petre Stankovske izvajam raziskavo o razlikah med ženskim in moškim diskurzom. Pred vami je vprašalnik z odlomki besedil. Prosim vas, da natančno preberete besedila in rešite vse naloge. Vprašanja so vezana na besedila v vprašalniku. Odgovore obkrožite ali jih čitljivo napišite na črte, tako kot od vas zahtevajo navodila. Pred izpolnjevanjem preizkusa pa vas prosimo še za nekaj vaših osebnih podatkov. Rezultati bodo uporabljeni samo za namene diplomske naloge.

1. Vaša starost (v letih) _____ (Vpišite.)
2. Vaš spol: Ž M (Obkrožite odgovor.)
3. Kraj stalnega bivanja _____ (Vpišite.)

Prvi članek

/.../ In prav takrat na trening prispe slovenski večkratni državni prvak Sašo Jereb. Naenkrat se vse skupaj kot v nekakšnem znanstvenofantastičnem filmu obrne na glavo. Namesto mišičastega "mačo" trenerja začne ukaze kot po tekočem traku deliti suhljata in odločna trenerka Olga Štirba. /.../ Še dobro (spet), da je v tem trenutku Olga fantom hitela demonstrirati eno izmed tehnik, pri čemer je skoraj pozabila, da nosi očala, in so jo morali med opozarjanjem malone prijeti, da ne bi izvedla premeta, ki bi se lahko končal z zlomljenimi očali. "To se ji večkrat zgodi v žaru in priznati moram, da me še vedno nasmeje. Sicer pa je enkratna. Je stroga, zahteva brezpogojno disciplino, ampak moje zaupanje vanjo je brezmejno!" je med opazovanjem pripomnil Jereb in na hitro razložil še nekaj o svojem športu: "V prevodu judo pomeni mehka pot. Glavno načelo je namreč premagovanje nasprotnika z najučinkovitejšo uporabo sile in razuma ter usmerjanje nasprotnikove sile proti njemu samemu z uporabo čim manjše lastne sile." /.../

Kdo je avtor besedila?

- a) Moški. b) Ženska. c) Ne morem se odločiti.

Zakaj? Razložite svoj odgovor.

Drugi članek

/.../ V skupini 53 kolesark in v času zmagovalke so v cilj pripeljale tudi tri naše kolesarke, Polona Batagelj (kot gostja v ekipi) na 21. mestu, Ajda Opeka je bila 42. in Alenka Novak 48. Zadnji je končno uspelo pokazati svojo sposobnost s treningov tudi na dirki. Zelo dobro 12. mesto je osvojila Sigrid Corneo. Veliko sta pokazali tudi Tjaša Rutar, ki zaradi pljučnice trenira šele dober mesec, in začetnica v tem športu Urša Pintar. Cilj, da vsaj ena konča dirko, je bil torej izpolnjen. Začetek sezone za naša dekleta se je začel popolnoma drugače kakor lani, ko so na prvi dirki prevozile skupaj dobrih 40 km. In to verjetno potrjuje, da so dekleta kljub hudi zimi pridno trenirala in storila še en kakovosten korak naprej. Začetek je lepa spodbuda in popotnica za nadaljevanje sezone. Morda se sliši kot odkrivanje tople vode, ampak punce gredo na vodo, gele in ploščice in prostora za dopiňške mazače, ki nevednim vsevprek ponujajo snovi, pri nas ni.

Kdo je avtor besedila?

- a) Moški. b) Ženska. c) Ne morem se odločiti.

Zakaj? Razložite svoj odgovor.

Tretji članek

Ko bom velik, bom Robin Hood

Ko bom velik, bom v državni službi – kaj bi na to odgovorili človeku, ki se odloča za poklicno pot? V oddaji Preverjeno so prejšnji teden poročali, da je danes najbolj zaželena služba v Sloveniji služba državnega uradnika.

Gotovo je država visoka oblika družbene organiziranosti in dobro delujoča država je nekaj civilizacijsko najbolj dragocenega. Odločitev za državno službo je v principu častna in pozitivno stremeča, saj naj bi po svoji zasnovi res »služila« splošnokoristni instituciji. Vendar dvomim, da so bila to merila, ki v očeh ljudi delajo to službo tako zaželjeno. Danes pri državni službi najprej pomislimo na varnost zaposlitve in vplivnost.

Zato me kljub razumljivosti odločitve razočara ta oportunistično javnega mnenja, ki je pozabilo na ves izziv otroškega vprašanja: »Kaj bom, ko bom velik«: pilot, raziskovalec, izumitelj, astronaut, nogometaš ali zdravnik? Hja, raje bom uradnik, to je najbolj sigurno.« /.../

Kdo je avtor besedila?

- a) Moški. b) Ženska. c) Ne morem se odločiti.

Zakaj? Razložite svoj odgovor.

Četrty članek

Susan Boyle je stopila pred tri "sodnike" šova Britanija ima talent pred slabim letom, 11. aprila. Neznana, nemlada, nelepna in neurejena. Predstavila se je ekscentrično. Razvpiti žirant in oče tega šova Simon Cowell je nesramno zavijal z očmi. Tudi preostala žiranta sta se norčavo obnašala do takrat 48-letne Susan, dokler ni zapela pesmi I dreamed a dream (Sanjala sem sanje) iz muzikala Nesrečniki. Žiranti so jo poslušali z odprtimi usti. Med petjem in po njem je požela stoječe ovacije občinstva. Vse drugo pa je, kot pravijo, zgodovina. /.../ Susan, ki namerava del svojih prvih štirih milijonov porabiti za nakup večje hiše v svojem škotskem mestecu Blackburn, kjer še vedno živi v majhni občinski vrstni hišici, se te dni odpravlja na turnejo po Japonski in Avstraliji. Prijatelji pravijo, da je mednarodna slava spremenila njen videz, ne pa tudi njenega značaja. Susan pa ima še ene neuresničene sanje: skoraj 49-letna devica si želi doživeti veliko ljubezen.

Kdo je avtor besedila?

- a) Moški. b) Ženska. c) Ne morem se odločiti.

Zakaj? Razložite svoj odgovor.

Peti članek

/.../ Sreča je nekaj tako osebnega, tako individualnega, da že zaradi tega ne more izvirati iz okolice. Izvirati mora iz nas, za nas. In če moram določiti izvor sreče v nas /.../ Niso obremenjeni.

Tako mirni so sami s sabo, da jih ne skrbi, kdaj bodo našli partnerja, ki ga bodo zares ljubili in on njih, oz. če so ga že našli, se ne obremenjujejo s strahom, da jih bo zapustil. Ne obremenjujejo se s tem, kje in koliko bodo zaslužili, ker jim denar ne pomeni sreče, vedo, da ga bodo imeli dovolj, in zares ga imajo.

Ne težijo članom svoje družine in jih ne obremenjujejo s svojimi travmami in strahovi, ampak

vsakemu pustijo, da je, kar je – in zaradi tega imajo super družine. Ker so tako neobremenjeni, so pravi magnet za pozitivne ljudi in imajo odlične prijatelje. In ko jih gledam, kako se pogovarjajo, te sprejemajo, primejo in se odzivajo, vem, da so srečni. Srečni, ker niso obremenjeni.

Kdo je avtor besedila?

- a) Moški. b) Ženska. c) Ne morem se odločiti.

Zakaj? Razložite svoj odgovor.

7.2 Češki vprašalnik

Dotazník

Jmenuji se Meta Perme a pod vedením red. prof. dr. Simony Kranjcové a doc. dr. Petry Stankovské zkoumám rozdíly mezi texty psanými ženami a muži. V tomto dotazníku jsou úryvky textů. Prosím Vás, abyste si texty pečlivě přečetli a odpověděli na všechny otázky. Své odpovědi označte nebo napište na linku. Nejdříve prosím doplňte několik osobních informací, které budou použity jen pro tuto diplomovou práci.

1. Kolik je Vám let? _____ (Napište.)
2. Vaše pohlaví: Ž M
3. Místo (obec) trvalého bydliště _____ (Napište.)

První článek

/.../ I když třeba nepracujete v přímém styku s klientem, vnitřní zaměstnanecký řád (potažmo váš zaměstnavatel) od vás očekává korektní přístup ke své práci a v případě oblékání i jistou obět'. To, co je vhodné na nedělní odpoledne, nebo třeba na sport, vůbec není vhodné do práce. DOKÁŽE TO KAŽDÝ Nabídka oblečení je tak široká, že by se každý měl dokázat obléci tak, aby se cítil dobře a zároveň lojálně v očích zaměstnavatele. A v mnohých velkých

podnicích je trend jisté podpory, nebo spíše tichého souhlasu s individuálním přístupem k oblékání zcela evidentní. Má to jeden dobrý efekt: svobodu zaměstnanců nosit do práce libovolné, slušné oblečení.

Kdo je autorem textu?

a) Muž. b) Žena. c) Nemůžu se rozhodnout.

Proč? Argumentujte svou odpověď'.

Druhý článek

Řeč je o replikách dresů, v nichž čeští hokejisté nastoupí dnes v noci v závěru základní skupiny mistrovství světa proti Itálii. Vznikly na oslavu 100 let světového hokeje, a tak výkonný výbor českého svazu vybral svetry z roku 1947, kdy českoslovenští hokejisté získali první titul mistrů světa. /.../ Dresy jsou tak spíše podobné těm z olympiských her 1984, v nichž reprezentatni hráli i během zlatého šampionátu o rok později. /.../ Retrodresy půjdou do aukce a výtěžek na charitativní účely. Pro jejich volný prodej svaz zatím nemá práva. V historických replikách nastoupí všechny týmy s výjimkou Bělorusů, kteří byli součástí Sovětského svazu. V dresech s nápisem CCCP (SSSR) však hráli jen Rusové na připomínku prvního olympijského zlata v roce 1956.

Kdo je autorem textu?

a) Muž. b) Žena. c) Nemůžu se rozhodnout.

Proč? Argumentujte svou odpověď'.

Třetí článek

Mladá sjezdářka je dcerou slavné lyžařky Olgy Charvátové-Křížové. Což má spoustu výhod v podobě zkušeností, rad a známých, kteří znají její příjmení. Ale někdy je to trochu bič. /.../

Dva roky navíc v zimě přebývala na střední škole v USA a trénovala s Pavlem Šťastným, někdejší maminým koučem. Naučila se angličtinu, což je jedna z jejích »zkušeností k nezaplacení«. Stejně jako lyžařský kolotoč, který ji v jejím věku občas štve. /.../ Rychlost má ráda, jezdila na motorce, kterou však už vyměnila za auto. Snad i kvůli tomu nevyznává slalom, čímž trochu rmoutí mámu. /.../ Tak všestranná Klára Křížová zřejmě nebude. Svému jménu by chtěla dostát.

Kdo je autorem textu?

a) Muž. b) Žena. c) Nemůžu se rozhodnout.

Proč? Argumentujte svou odpověď'.

Čtvrtý článek

Pro fanoušky Matrixu je to těžká rána. Jejich polobozi, tvůrci přelomové rafinované sci-fi Larry Wachowski a Andy Wachowski, totiž teď v novince Speed Racer rozdávají nudu a riskují výsměch/.../ a když konečně zasviští pneumatiky, zhasne i poslední naděje. Tvůrci zvolili kombinaci, která zrazuje: nikoli plně hraný film, který by do akčních scén vháněl adrenalin reálného strachu, ani film plně animovaný jako Auta, který svou stylizací dokáže pohádku zdůvěrnit a polidštit, nýbrž živé herce s dodanými počítačovými triky. Výsledkem je pak tuctová videohra ze závodní trati, jaké znají dnešní děti málem od kolébky, navíc videohra založená pouze na karambolech bez originálních nápadů, z níž trčí pokusy o rodinou komedii z jiných časů včetně tlustého hošíka a jeho opičáka.

Kdo je autorem textu?

a) Muž. b) Žena. c) Nemůžu se rozhodnout.

Proč? Argumentujte svou odpověď'.

Pátý článek

Na začátku loňského roku se po osmiměsíční pauze a bez dřívějších part'aků z TeleTele Josefa Cardy a Veroniky Žilkové vrátili na obrazovky Novy. Týden co týden nás baví v pořadu Mr. GS. Jejich originálnímu humoru se smějí nejen televizní diváci, ale i publikum při natáčení v pražském Divadle Metro. /.../ Konec loňského roku prožili Michal Suchánek a Richard Genzer také spolu. Nebyly u toho ovšem televizní kamery ani se duo nezúčastnilo žádných společenských akcí, které čas od času moderuje. Part'áci vyrazili do Špindlerova Mlýna v Krkonoších, na okraji nejznámějšího českého lyžařského střediska si pronajali apartmán a užívali si zasloužené zimní dovolené. Nebyli ale sami, vzali s sebou své ratolesti. Richard tak dal na chvíli odpočinout své manželce, zpěvačce Lindě Finkobé, a staral se nejen o svou prvorozenou Viktoru, ale pár dnů i o teprve půlročního Matyáše.

Kdo je autorem textu?

a) Muž. b) Žena. c) Nemůžu se rozhodnout.

Proč? Argumentujte svou odpověď'.

Izjava o avtorstvu

Spodaj podpisana Meta Perme potrjujem, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom *Stereotipsko določanje spola avtorja/avtorice besedil v slovenščini in češčini* in sem ga opravila na Oddelku za slovenistiko in Oddelku za slavistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani pod mentorstvom red. prof. dr. Simone Kranjc in doc. dr. Petre Stankovske.

Ljubljana, junij 2013